

Rimliklaroqa

Rosul Pawlus Rim xahardiki jamaatkə yazoqan məktup

¹ Rosullukka tallap qakiriloqan, Hudaning hux hawirini jakarlawka ayrip tayinlengən, Məsih Əysaning kuli boləqan mənki Pawlustin salam!

² Huda bu hux hawərnin kelixini heli burunla pəyoqəmbərliri arkilik mukəddəs yazmilarda wədə kiləqanidi. ■ ³⁻⁴ Bu hux hawər Əz Oqlı, yəni Rəbbimiz Əysa Məsih toqrisididur; jismaniy jəhəttin U Dawutning nəslidin tuquloqan; birdinbir pak-mukəddəs Roh tərpidin əlümdin tirildürülux arkilik «küq-kudrət Iqisi Hudaning Oqlı» dəp kərsitilip bekitilgən; □ ■ ⁵ U arkilik, xundakla Uning nami üqün barlik əllər arisida Hudaqə etikədtin boləqan itətmənlik wujudka

■ **1:1** Ros. 9:15; 13:2; Gal. 1:15. ■ **1:2** Yar. 3:15; 22:18; 26:4; 49:10; Qan. 18:15; 2Sam. 7:12; Zəb. 132:11; Yəx. 4:2; 7:14; 9:5; 40:10; Yər. 23:5; 33:14; Əz. 34:23; 37:24; Dan. 9:24; Mik. 7:20. □ **1:3-4** «**jismaniy jəhəttin u Dawutning nəslidin tuquloqan**» — muxu «Dawut»

bolsa Dawut pəyoqəmbər, yəni Israiloqa padixah boləqan Dawut. Nuroqun pəyoqəmbərlər Məsih Dawutning əwladidin bolidu, dəp beqarət bərgənidi. «**birdinbir pak-mukəddəs Roh**» — grek tilida «pak-mukəddəskə təwə boləqan Roh» degən səz bilən ipadilinidu. Bizningqə, xübhəsizki, Hudaning Əz Mukəddəs Rohini kərsitidu; bəzi alimlar bu ibarini Məsih Əysaning əz rohini bildüridu, dəp qaraydu. ■ **1:3-4** Mat. 1:1; Luqa 1:32; Ros. 2:30; 13:23; 2Tim. 2:8; Yəx. 9:5; 44:6; 54:5; Yh. 2:19; Rim. 9:5; 1Yuha. 5:20.

kəltürülüxkə biz mehİR-xəpkətkə wə rosullukka muyəssər bolduk; □ 6 Silər ular arisida, Əysa Məsih tərİpidin qakİriləansilər. □

7 Xunga, Huda səygən wə U «mukəddəs bəndilirim» dəp qakİroqan Rim xəhİridiki həmmİnglaroqa, Atimiz Hudadin wə Rəbbimiz Əysa Məsihtin mehİR-xəpkət wə aman-hatİrjəmlİk boləyay! ■

Təxəkkür duasi

8 Aldi bilən mən Əysa Məsih arkiİk həmmİnglar üçün Hudayimoqa təxəkkür eytimən; qünki silərning etiQadinglar pütkül aləmgə pur kətti. □

□ 1:5 «**Uning nami üçün barliQ əllər arisida Huda oqa etiQadtin boləqan itaətmənlik wujudka kəltürülüxkə biz mehİR-xəpkətkə wə rosullukka muyəssər bolduk**» — «əllər» muxu yərdə Yəhudi y əməs əlləni kərsitidu. Təwratta bəzidə Yəhudiylaroqa nisbətən «yat əllər» dəp tərjimə qilimiz. «**Huda oqa etiQadtin boləqan itaətmənlik wujudka kəltürülüxkə...**» — grek tilida səzmusəz pəQət «etiQadning itaiti üçün...» deyilidu. □ 1:6 «**Silər ular arisida, Əysa Məsih tərİpidin qakİriləansilər**» — «ular arisida» — yəni Məsihkə etiQad qİloqan yat əllər arisida. Demək, RimliQ etiQadqİlar dəl rosul Pawlus ularning hizmitidə boluxka qakİriləqan kixilərdindur. «**Əysa Məsih tərİpidin qakİriləansilər**» — baxka birhil tərjimisi: «Məsihkə mənəsup boluxka (Huda tərİpidin) qakİriləqan...». ■ 1:7 1Kor. 1:2; Əf. 1:1. □ 1:8 «**silərning etiQadinglar pütkül aləmgə pur kətti**» — Rim imperiyəsidiQilərimning qanuni boyiqə: «Imperatorı «Kəysər»ni «Rəb Huda» dəp etirap qİlixka məjbur idi. Xunga «Əysa Məsih Rəbbimdur» dəp etirap qİloquqİlar qattİk qarxiliQkə wə kəp qətim dəhXətlik ziyankəxliQkə uqraqka baxlidi. Paytəhti Rim xəhİridiki puqralardin bəzilirining Məsihkə baqlənoqanliQı: «Rim xəhİridə Məsihkə əgəxkūqİlər bar ikən!» dəp dunyani zilzilgə kəltürgənidi.

⁹ Өз Ooqli toqrisidiki hux hawerdə qin roħ-kəlbim bilən mən hizmitini kiliwatқан Huda Өzi mening dualirimda silərni xunqə üzlüksiz əsləp turəjanliqimoqa guwahtur. □ ■ ¹⁰ Mən dualirimda, mumkin kədər Hudaning iradisi bilən siləring yeninglaroqa berixka ahir muyəssər boluxka həmixə ətünimən. ■ ¹¹ Qünki mən silərni birər roħiy iltipatka igə kilix arqilik mustəhkəmləx üqün silər bilən kərüxüxkə intayin təkəzzamən; □ ■ ¹² yəni, mən aranglarda bolsam, bir-birimizning etiqadidin əzara təsəlli wə ilham alalaymiz deməkcimən.

¹³ Kərindaxlar, mən siləring xuni bilixinglarni halaymənki, baxka yərdiki əllikləring arisida hizmitim mewə bərgəndək, siləring aranglardimu hizmitimning mewə berixi üqün yeninglaroqa berixni kəp kətim niyət kildim, ləkin bügüngiqə tosaloquqa uqrap keliwatimən.

□ **1:9** «**Өз Ooqli toqrisidiki hux hawerdə qin roħ-kəlbim bilən mən hizmitini kiliwatқан Huda...**» — grek tilida «qin roħ-kəlbim bilən» pəqət «roħimda» deyilidu. «**hizmitini kiliwatқан Huda...**» — «hizmiti» muxu yərdə grek tilida alahidə «roħiy hizmət» yaki «kahinlik hizmət»ni kərsitidu. ■ **1:9** Rim. 9:1; 2Kor. 1:23; 11:31; Gal. 1:20; Fil. 1:8; 1Tes. 2:5; 2Tim. 1:3. ■ **1:10** Rim. 15:23,32. □ **1:11** «**roħiy iltipat**» — Mukəddəs Roħtin kelidoqan alahidə, məjizilik qabiliyyətin ibarəttur. Məsilən, «1Kor.» 12-14-bablarni kərüng. ■ **1:11** Rim. 15:29; 1Tes. 3:10.

- ■ 14 Mən hərқandak adəmlərgə, məyli Yunanliqlar wə yat taipilərgə, danixmən wə nadanlaroqa bolsun, həmmisigə kərzdarmən.
- ■ 15 Xuning üqün imkanıyət mangu yar bərsila mən Rimdiki silərgimu hux hərwəni yətküzüp bayan қilixқа қizəjnмən.

Hux həwəarning zor қudriti

16 Qünki mən Məsih тоқrisidiki bu hux həwərdin hərgiz hijil bolmaymən! Qünki u uningoqa ixəngüqilirining həmmisini, aldi bilən Yəhudiylarni, andin keyin Greklərninijatқа erixtүridioqan Hudaning күq-

---

□ **1:13 «siləarning xuni bilixinglarni halaymənki...»** — bu sözlər adəttə Rim imperatori yarliқ qүxүrgəndə ixlitidioqan ibarə idi. Rosul Pawlus təwəndiki gəpini «Aləm imperatori Əysa Məsih»din kəlgən dəp puratmaqqi ohxaydu. Əyni sözlər «xuni bilməsliqinglarni halimaymənki,...». **«əlliklər...»** — barliқ Yəhudiy əməs millətlər, «yat əllər», «taipilər». ■ **1:13** 1Tes. 2:18. □ **1:14 «... hərқandak adəmlərgə, məyli Yunanliqlar wə yat taipilərgə, danixmən wə nadanlaroqa bolsun...»** — muxu yərdə «yat taipilər» Yunanliқ əməslərnin yaki xu dəwrdiki «mədəniyət bəlgisi boloqan Yunan tili»ni sezliyəlməydioqan «mədəniyətsizlər»ni kəsitudu. **«mən... həmmisigə kərzdarmən»** — buning mənisi bəlkim «həmmisigə hux həwərnin yətküzүxkə kərzdarmən» bolsa kerək. ■ **1:14** 1Kor. 9:16.

qudritidir! □ ■ 17 Qünki *hux hawərdə* etikadka asaslanoqan, Hudaning birhil həkkanilyliki etikad kiloquqilaroqa wəhiy kilinoqandur. *Mukəddəs yazmilarda* yeziloinidək: — «Həkkaniy adəm ixənq-etikadi bilən həyat bolidu». □ ■

Insaniyatning qüxkünüklük jəryani

18 Qünki həkkaniyətsizlik bilən həkikətəni basidoqan insanlarning barliq iplaslikiəqa wə həkkaniyətsizlikigə nisbətən Hudaning qaratkan oşəzipi ərxin oquq wəhiy kilinməktə. 19 Qünki insanlar Huda toşrisida bilələydoqan ixlar ularning kəz aldida turidu; qünki Huda həmmiini ularoqa oquq kərsitip bərgən ■ 20 (qünki dunya apiridə boləqandin beri Hudaning kəzgə kərünməş əzgiqilikliri, yəni mənggüklük qudriti wə birdinbir Huda ikənliki Əzi yaratkan məwjudatlar arkilik oquq

---

□ **1:16** «**Məsih toşrisidiki bu hux hawər**» — grek tilida «Məsihning hux hawiri» degən sözdə ipadilinidu. «**Greklər**» — (yaki «Yunanliklar») muxu yərdə barliq Yəhudiy əməş millətlər yaki əlliklərgə wəkil kelidu. «**...nijatka erixtüridioqan Hudaning küq-qudritidir**» — «nijat» degən Huda adəməni gunahini kəqürüp, uningdin kutkuzup, mənggüklük həyatni ata kilixini kərsitidu. ■ **1:16** Zəb. 40:9-10; 1Kor. 1:18; 15:2; 2Tim. 1:8. □ **1:17** «**hux hawərdə etikadka asaslanoqan, Hudaning birhil həkkanilyliki etikad kiloquqilaroqa wəhiy kilinoqandur**» — baxka birhil təjrimisi: «hux hawərdə Hudadin kəlgən, baxtin ahir etikadka asaslanoqan bir həkkanilylik axkarilanoqandur». «**Həkkaniy adəm ixənq-etikadi bilən həyat bolidu**» — «Həb.» 2:4. ■ **1:17** Həb. 2:4; Yh. 3:36; Rim. 3:21; Gal. 3:11; Fil. 3:9; Ibr. 10:38. ■ **1:19** Ros. 14:17.

körülməktə, xundaqla buni qüxinip yətkili bolidu. Xu səwəbtin insanlar heq bahənə körsitəlməydu) ■ ²¹ — qünki insanlar Hudani bilsimu, uni Huda dəp uluqlimidi, Uningoʻya təxəkkür eytmidi; əksiqə, ularning oy-pikirliri bimənə bolup, nadan kəlbi qarangoʻulixip kətti. ■ ²² Əzlrini danixmən kilip körsətsimu, lekin əkilsiz bolup qikti; ²³ qirimas Hudaning uluqlukining ornioʻya qirip əlidioʻlan adəmzatka, uqar-kanatlaroʻya, tət ayaqlik haywanlaroʻya wə yər beoʻirliouqilaroʻya ohxaydioʻlan butlarni almaxturup qoyoʻlanidi. ■

²⁴ Xunga Huda ularni kəlbidiki xəhwaniy həwəsliri bilən iplaslik kilixka, xundaqla bir-birining tənlirini nomuska kəlduruxka qoyup bərdi. ²⁵ Ular Huda toʻqrisidiki həkikətəni yaloʻqanoʻya aylandurdi, Yaratkuqining ornioʻya yaritiloʻlan nərsilərgə qoʻkunup, tawap-taət kilioʻlanidi. Həlbuki, Yaratkuqioʻya təxəkkür-mədhiyə mənggügə oʻqulmakta! Amin!

²⁶ Mana xuning üqün, Huda ularni pəskəx xəhwaniy həwəslərgə qoyup bərdi. Hətta ayallarmu təbiy jinsiy munasiwətni oʻeyriy munasiwətkə aylandurdi; □ ■ ²⁷ xuningdək, ərlərmu ayallar bilən bolidioʻlan təbiy jinsiy munasiwətlərnə taxlap, baxka ərlərgə xəhwaniy həwəslər bilən kəyüp pixidioʻlan boldi. Ərlər ərlər bilən xərməndilikke kirixti wə nətijiədə

■ **1:20** Zəb. 19:1-2 ■ **1:21** Qan. 28:28 ■ **1:23** 2Pad. 17:29.

□ **1:26** «ayallarmu təbiy jinsiy munasiwətni oʻeyriy munasiwətkə aylandurdi» — grek tilida «ayallarmu jinsiy munasiwətni təbiy qanuniyətke hilap munasiwətkə aylandurdi» deyilidu. ■ **1:26** Law. 18:22,23.

ularning muhalip qilmixliri öz bexioqa qikti.

²⁸ Ular Hudani bilixtin waz keqixni layiq kerganliki tallioqanliki uqun, Huda ularni buzuk niyetlergə wə nalayiq ixlarni qilixqa qoyup bərdi. ²⁹ Ular hərhil həkkaniyətsizlik, rəzillik, nəpsaniyətqilik, eqmənlikkə qəmüp, həsəthorluk, qatillik, jedəlhорluk, məkkarlik wə hərhil bətniyətlər bilən toldi. Ular ioqwagər, ³⁰ təhməthor, Hudaqə nəprətlinidioqan, kibirlik, mahtanqəq, qongqi, hərhil rəzilliklərni oylap qikiridioqan, ata-anisining səzini anglimaydioqan, ³¹ yorutulmioqan, wədisidə turmaydioqan, keyümsiz wə rəhimsiz insanlardur. ³² Ular Hudaning xularoqa boləqan adil həkümuni, yəni xundəq ixlarni qiləuqilarning əlümgə layiq ikənlikini eniq bilsimu, bu ixlarni əzliri kilipla qəlmay, bəlki xundəq qilidioqan bəxqilərdin səyünüp ularni əlkixlaydu.■

2

Hudaning həkümü

¹ Əmdi əy bəxqilarning üstidin həküm qilidioqan insan, kim boluxungdin qət'iynezər bəhanə kərsitəlməysən; qünki bəxqilər üstidin qaysi ixta həküm qilsang, xu ixta öz gunahingni beki-tisən. Qünki əy həkümqi, sən əzüngmu ularoqa

---

■ 1:32 Hox. 7:3.

ohxax ixlarni kiliwatisən. ■ ² Bizgə məlumki, Hudaning undaq ixlarni kiloqanlar üstidin həküm qikirixi *mutlək* həkikətkə asaslanoqandur.

³ Xunga, i xundaq ixlarni kiloqanlar üstidin həküm qikarəuqi, xundakla xuningəta ohxax ixlarni kiloquqi insan, özüng Hudaning həkümidin qaqalaymən dəp hiyal kilamsən?

⁴ Yaki Hudaning meħribanliqining seni towa kilix yoliqta baxlaydiqanliqini heq bilməy, uning meħribanliqi, kəng qorsakliqi wə səwr-takitining molluqiota səl karawatamsən? ■

⁵ Əksiqə, towa kilmaydiqan jaħilliqing wə tax yürəkliqingdin, Huda adil həkümini ayan kilidiqan qəzəprik küni üqün sən öz bexingəta qüxidiqan qəzipini toplawatisən. ■

⁶ Huda hərkingə öz əməllirigə yarixa ix keridu. ■ ⁷ Yahxi ixlarni səwrqanliq bilən kilip, xan-xərəp, hərmət-ehitiram wə baqiqliqni izdigənlərgə U mənggülük hayat ata kilidu; □

⁸ lekin xəhsiyətqilərgə, həkikətkə tən bərməy, əksiqə həkkaniyətsizlikkə əgəxkənlərgə qəzəp-kəhr yaqdurulidu; ■ ⁹ yamanliq kilidiqan barliq jan igisigə, aldi bilən Yəħudiyolarğa, andin Greklərgə külpət wə dərd-ələm qüxidu; □

¹⁰ biraq, barliq yahxilik kiloquqilarğa, aldi

■ **2:1** 2Sam. 12:5; Mat. 7:1; 1Kor. 4:5. ■ **2:4** 2Pet. 3:15.

■ **2:5** Rim. 9:22. ■ **2:6** Zəb. 62:12; Yər. 17:10; 32:19; Mat. 16:27; Rim. 14:12; 1Kor. 3:8; 2Kor. 5:10; Gal. 6:5; Wəh. 2:23; 22:12. □ **2:7** «**hərmət-ehitiram wə baqiqliq...**» — grek tilida «hərmət-ehitiram wə qiriməslik...».

■ **2:8** 2Tes. 1:8.

□ **2:9** «**Yəħudiyolarğa, andin Greklərgə...**» — «Grekler» (yaki «Yunanliqlar») muxu yərdə wə 10-ayəttə grek tilida , barliq Yəħudiy əməs əlliklər wə millətlərgə wəkil kelidu.

bilən Yəhudiylaroqa, andin Greklərgə xan-xərəp, hərmət-ehitiram wə aman-hatirjəmlilik təkdin kəlinidu. ¹¹ Qünki Hudada adəmning yüz-hatirisini kəlix yəktur. ■

¹² — qünki Təwrat qanunini bilməy gunah sadir kəloqanlarning hərbi Təwrat qanunining həkümigə uqrimisimu, *əyibkə uqrap* həlak bolidu; Təwrat qanunini bilip turup gunah sadir kəloqanlarning hərbi bu qanun boyiqə sorakqə tartilidu □ ¹³ (qünki Hudaning aldida qanunni angliqanlar əməs, bəlki qanunoqa əməl kəloquqilar həkqaniy həsəblinidu. ■

¹⁴ Qünki Təwrat qanunini bilməydiqan əlliklər təbiy həlda bu qanunoqa uyqun ixlarni kəilsa, gərqə bu qanundin həwərsiz bolsimu, Təwrat qanuni ularda kərüngən bolidu. ¹⁵ Ularning bu kəloqanliri əz qəlblirigə qanun tələplirining pütüklük ikənlikini kərsitidu; xuningdək, ularning wijdanlirimu əzlrigə həkikətning guwahqisi bolup, oy-pikirliri əzini əyibləydu yaki əzini aqlaydu) ¹⁶ — mən yətküzüp

■ **2:11** Qan. 10:17; 2Tar. 19:7; Ayup 34:19; Ros. 10:34; Gal. 2:6; Əf. 6:9; Kol. 3:25; 1Pet. 1:17. □ **2:12** «**Təwrat qanuni**» — yaki pəkət «qanun» yaki «mukəddəs qanun», muxu yərdə wə təwəndiki barlik əyətlərdə Huda Musa pəyoqəmbərgə qüxürgən qanunni kərsitidu. Bu qanun Mukəddəs Kitabning awwalki bəx kəsimini təxkil kəloqan; xunga Yəhudiy həlki bəzidə muxu bəx kəsimni «qanun-yolyoruk» (ibraniy tilida «Torah») dəp ataydu. Ərəb tilidiki «Təwrat» muxu səzdin qikqan. Adəttiki əhwal astida «mukəddəs qanunni bilmigənlər» Yəhudiy əməslər («yat əllər») ni kərsitidu, «mukəddəs qanunni bilgənlər» Yəhudiylarni kərsitidu. «Təwrat» wə «Təwrat qanuni» toqruqluk «Təbirlər»nimu kərüng. ■ **2:13** Mat. 7:21; Yaq. 1:22; 1Yuha. 3:7.

keliwatқан bu hux həwərgə asasen Hudaning Əysa Məsih arkilik insanlarning kəlbidə pükkən məhpiy ixlar üstidin həküm çikiridioğan künidə *yukirida eytiloğan ixlar qoqum yüz beridu.* □ ■

Yəhudiylar wə Təwrat kənuni

¹⁷ Sənqu, əgər özüngni Yəhudiylar dəp atap, Təwrat kənuniyə ümid baqlap, Hudağa təwəmən dəp mahtansang, □ ■ ¹⁸ kənundin əginip uning iradisini bilip, esil bilən pəsni pərk ətkən bolsang, ¹⁹⁻²⁰ Təwrat kənunidin bilim wə həkikətning jəwhirigə igə boldum dəp qarap, özüngni korlarğa yol baxliuqi, qarangoğuda kəloğanlarğa mayak, nadanlarğa əgətküqi, gədəklərgə ustaz dəp ixəngən bolsang — ²¹ əmdi sən baxkilarğa təlim berisənu, özünggə bərməmsən? Oqrilik kilmənglar dəp wəz eytisənu, özüng oqrilik kilməmsən? ²² «Zina kilmənglar» — dəp wəz eytiysənu, özüng zina kilməmsən? Butlardin nəprətlinisənu, özüng buthanilardiki nərsilərnəni bulang-talang kilməmsən? ²³ Təwrat kənuni bilən mahtinisənu, özüng xu kənuniyə hilaplik kilip, Hudağa daq kəltürəmsən?! ²⁴ Huddi *mukəddəs yazmilarda* yeziləninidək: «Silərnəning

□ **2:16** «*yukirida eytiloğan ixlar qoqum yüz beridu*» — «yukirida eytiloğan ixlar» 6-12-ayətlərdə eytiloğan ixlarnəni, demək Hudaning sorak kilidioğininəni kərsitidu. ■ **2:16** Mat. 25:31.

□ **2:17** «*Hudağa təwəmən dəp mahtansang...*» — grek tilida «Hudada mahtansang...». ■ **2:17** Rim. 9:4.

qilmixinglar tūpəylidin Hudaning nomi taipilər arisida kupurlukka uqrimakta». □ ■

25 Təwrat qanunioʻya əməl qilsang, hətnə qilinōiningning əhmiyiti bolidu, lekin uningōya hilaplik qilsang, hətnə qilinōining hətnə qilinmioʻqandək hesablinidu. □ 26 Əmdi hətnisizlər qanunning tələpligə əməl qilsa, gərqə hətnisiz bolsimu, Huda tərīpidin hətnilik hesablanmamdu? 27 Təwrat qanun dəsturidin həwərdar wə hətnilik turukluk qanunioʻya hilaplik qilōuqi, i Yəhūdiy, qanunioʻya əməl qilidioʻyan jismaniy hətnisizlər tərīpidin sening gunahing ūstidin həkūm qikiriliwatmamdu?

28 Qūnki sirtki kərūnūxi Yəhūdiy bolsila uni *həkikiy* Yəhūdiy degili bolmaydu, sirtki jəhəttiki jismaniy hətninimu *həkikiy* hətnə degili bolmaydu, ■ 29 roħida Yəhūdiy bolōini *həkikiy* Yəhūdiydur; uning hətnə qilinōini hətnə qanun dəsturi arkilik əməs, bəlki kəlbidə, Roħtindur. Bunday kixining tərīplinixi insanlar tərīpidin

---

□ 2:24 «Siləring qilmixinglar tūpəylidin Hudaning nomi taipilər arisida kupurlukka uqrimakta» — «Yəx.» 52:5.

■ 2:24 Yəx. 52:5; Əz. 36:2. □ 2:25 «Təwrat qanunioʻya əməl qilsang, hətnə qilinōiningning əhmiyiti bolidu, lekin uningōya hilaplik qilsang, hətnə qilinōining hətnə qilinmioʻqandək hesablinidu.» — demisəkmū, Yəhūdiylar Təwrat qanuni boyiqə hətnə qilidu. Hətnilikning əzi «Mən Hudaning adimimən» degənlikni wə «Yəhūdiy bolux»ning simwoli dəp qarilatti. ■ 2:28 Yh. 8:39; Rim. 9:7.

əməs, bəlki Huda tərīpidin bolidu. □ ■

3

¹ Undaq̄ta, Yəhūdiy bolōq̄anning Yəhūdiy əməstin nemə artuq̄q̄ilīkī bar? Hətnīlik bolōq̄anning nemə paydisi bar? ² Əməliyətə, ularning hər jəhəttin kəp artuq̄q̄ilīkī bar. Birinq̄idin, Hudaning bexarətlik sōzliri Yəhūdiylaroq̄a amanət q̄ilinoq̄an. ■ ³ Əmdi gərq̄ə ulardīn bəziliri ixənqsiz q̄ikq̄an bolsimu, buningoq̄a nemə bolatti? Ularning ixənqsizliki Hudaning ixənqlīklikini yoq̄q̄a

---

□ **2:29** «roħida Yəhūdiy bolōq̄ini həkīkīy Yəhūdiydu; uning hətnə q̄ilinoq̄ini hətnə q̄anon dəsturi arkīlīk əməs, bəlki q̄əlbīdə, roħtīndur» — «Roħtīndur» bolsa, Muq̄əddəs Roħtīndur. Bəzi alimlar «Roħtin»ni «roħta» dəp q̄ūxinīdu, xundaq̄la bundaq̄ ayət̄ni «...hətnə q̄əlbīdə, roħta,... dəsturīdin əməstur» dəp tərjīmə q̄ilīdu. Hətnə toq̄ruluq̄ «Əza-kīyal», «Filippīlīk̄laroq̄a» wə «Kolossīlīklərgə»dīki «q̄oxumq̄ə sōz»lirimizni kərūng. «**Bundaq̄ kixīning tərīplīnīxi insānlar tərīpidin əməs, bəlki Huda tərīpidin bolidu**» — ibrāniy tilīda «Yəhūda» degənnīng əsliy mənisi «mahtax», «tərīpləx», «tərīp» degənliktur. Xunga ayət̄ning tegīdīki mənisi: ««Həkīkīy Yəhūdiy» bolux ūq̄ūn, u Huda tərīpidin tərīpləngən («Yəhūda») boluxi kerək. ■ **2:29** Q̄an. 10:16; Yər. 4:4; Fil. 3:2, 3; Kol. 2:11.

■ **3:2** Zəb. 147:19; Rim. 9:4.

qıķiriwetǝrmu? □ ■ 4 Hǝrgiz undaķ ķilmaydu! Huda rastqil ǝesablinip, ǝǝmmǝ adǝm yaloǝanqı ǝesablansun! Huddi *mukǝddǝs yazmilarda Huda ǝǝķķidǝ* yeziloǝinidǝk: —

«Sǝzliginingdǝ adil dǝp ispatlanoǝaysǝn,

Xikayǝtkǝ uqriǝoǝiningda oǝǝlibǝ ķiloǝaysǝn». □ ■

5 Lekin bizning ǝǝķķaniysizlikimiz arķilik Hudaning ǝǝķķaniylikı tehimu enik ķǝrsitilsǝ, buningǝa nemǝ dǝymiz? Hǝķķaniysizlik ǝstige oǝǝzǝp tǝkidioǝan Hudani ǝǝķķaniy

---

□ 3:3 «ǝmdi gǝrǝǝ ulardin bǝziliri ixǝnqsiz qıķķan bolsimu, buningǝa nemǝ bolatti? Ularning ixǝnqsizlikı Hudaning ixǝnqlıklıkini yokķa qıķiriwetǝrmu?» — Pawlus bǝlķim Hudaning Israilǝa ķiloǝan ǝǝdǝ-wǝdilirini ķǝrsitidu. Huda: «Silǝr Mening ǝǝķķim bolisilǝr» dǝp wǝdǝ ķiloǝandin keyin, bǝzi Yǝǝudiylarning ķilmixliri ǝzlrining Uning ǝǝķķi ikǝnlikini inkar ķiloǝan bolsimu, bu ķilmixliri Hudaning wǝdisini yokķa qıķiriwetǝrdu? ■ 3:3 Qǝl. 23:19; Rim. 9:6; 2Tim. 2:13. □ 3:4 «Sǝzliginingdǝ adil dǝp ispatlanoǝaysǝn,

xikayǝtkǝ uqriǝoǝiningda oǝǝlibǝ ķiloǝaysǝn» — «Zǝb.» 51:4. «Xikayǝtkǝ uqriǝoǝiningda oǝǝlibǝ ķiloǝaysǝn» degǝnning baxķa birhil tǝrjimisi: «Hǝķķǝm qıķarǝoǝiningda oǝǝlibǝ ķiloǝaysǝn». Zǝburdiki bu kǝydǝ Dawut pǝyoǝǝmbǝr ǝoǝir gunahıni Huda wǝ ǝǝķķ aldida iķrar ķilidu; u bu sǝzlǝrni, Huda meni jazo-liǝanda, ǝǝķķ bǝximǝoǝa qǝxidioǝan ķǝlpǝtning Hudadin adil jazasini bilsun dǝp eytidu. Gunahıni oǝuķ iķrar ķilmioǝan bolsa bǝlķim ǝǝķķ: «Nǝmixķa sǝyǝmlǝk Dawut padixahimiz ķǝlpǝtkǝ uqriǝoǝandu, Huda uningǝa adalǝtsiz muamilǝ ķiloǝanmidu?» deyixi mumkin. Uning degini Pawlusning deginigǝ opmu-ohxax; Huda ǝǝķķtur ǝǝm alǝm aldida Uning ǝǝķķlikı ispatlansun; Uning ǝǝr ixtiki duruslukı ispatlansun (wǝ ispatlinidu!), hatalıķ yaki yaloǝanqilikning bolsa bizdila ikǝnlikı ispatlansun (wǝ ispatlinidu!). ■ 3:4 Zǝb. 51:4; 116:11; Yǝ. 3:33.

əməs dəymizmu (mən insanqə sözləymən)?[□]
⁶ Mundak deyixkə hərgiz bolmaydu! Əgər undak bolsa, Huda aləmni qandak sorakka tartidu?

⁷ *Bəzilər yənə:* «Mening yaloqanqilkimdin Hudaning həkikətliki tehimu oquq kilinsa, xundakla uluqluki tehimu yorutulsa, əmdi mən yənə nemə üqün gunahkar dəp qarilip sorakka tartilimən?» *deyixi mumkin.*[□] ⁸ Undak bolqanda nemixka (bəzilər bizgə təhmət qarlimaqqi bolup, gəplirimizni buriwətkəndək) «Yamanlik kilayli, buningdin yahxilik qikip qalar» — deyixkə bolmaydu? Bundak degüqilərnin jazalinixi həkiktur!

Həkkəniy adəm yoqtur

⁹ Əmdi nemə deyix kerək? Biz *Yəhudiylar Yəhudiy əməslərdin* üstün turamduq? Yak, hərgiz! Qünki biz yukurida Yəhudiylar bolsun, Greklər bolsun həmmisining gunahning ilkidə ikənlikini ispatlap əyibliduk.[□] ■

[□] **3:5 «mən insanqə sözləymən!»** — demək, pəqət isanning kəz-qarixi boyiqə sözləymən. Bu ibaridin kərgili boliduki, hərqandak adəm towa kilmisa, gunahı tüpəylidin uning kəzqaraxliri tumanlixip ketidu, əzi elixip qalidu. [□] **3:7 «Mening yaloqanqilikim arkilik Hudaning həkikiti tehimu oquq kilinidu...»** — Huda pəyqəmbərlər arkilik Öz həkəning bəziliri Əzigə asiylik kilidioqanliki, hətta məsilən Öz Məsihigə satkunluk kilidioqanliki toqruluk kəp bexarət bərgənidi. Xunga «mening yaloqanqilikim» Hudaning toqra eytkanlikini ispatlaydu. [□] **3:9 «Yəhudiylar bolsun, Greklər bolsun həmmisining gunahning ilkidə ikənlikini ispatlap əyibliduk»** — «Greklar» muxu yərdə barlik «Yəhudiy əməslər»gə wəkillik kilidu. ■ **3:9** Gal. 3:22.

10 Dər wəkə, mukəddəs yazmilarda yeziləninidək: —

«Həkkəniy adəm yok, hətta birimu yoktur, ■

11 Yoritulənan kixi yoktur,

Hudani izdiginimu yoktur.

12 Həmmə adəm yoldin qətnidi,

Ularining barliki ərziməs bolup qikti.

Məhribanlik kילוquqi yok, hətta birimu yoktur. □ ■

13 Ularining geli eqilənan kəbridək sesiktur,

Tilliri kazzaplik kilmakta;

Kobra yilanning zəhiri ləwliri astida turidu;

□ ■ 14 Ularining zuwani qarəax həm zərdigə tolənan. □ ■

15 «Putliri qan toküxkə aldiraydu; ■

16 Barənanla yeridə wəyranqilik wə pajiəlik ixlar bardur.

17 Tinqlik-aramlik yolini ular heq tonuənan əməs». □ ■

■ 3:10 Zəb. 14:3; 53:3 □ 3:12 «Həkkəniy adəm yok, hətta birimu yoktur, ... Həmmə adəm yoldin qətnidi, ularining barliki ərziməs bolup qikti. Məhribanlik kילוquqi yok, hətta birimu yoktur» — (10-13-ayət) «Zəb.» 14:1-3 (yənə 53:1-3); «Top.» 7:20. ■ 3:12 Zəb. 14:1-3; 53:1-3; Top. 7:20

□ 3:13 «Ularining geli eqilənan kəbridək sesiktur, tilliri kazzaplik kilmakta; kobra yilanning zəhiri ləwliri astida turidu» — «Zəb.» 5:9 wə 140:3. ■ 3:13 Zəb. 5:9; 140:4.

□ 3:14 «Ularining zuwani qarəax həm zərdigə tolənan» — «Zəb.» 10:7. ■ 3:14 Zəb. 10:7 ■ 3:15 Pənd. 1:16; Yəx. 59:7.

□ 3:17 «Putliri qan toküxkə aldiraydu; barənanla yeridə wəyranqilik wə pajiəlik ixlar bardur. Tinqlik-aramlik yolini ular heq tonuənan əməs. Ularining nəziridə Hudadin kərkiənan ix yoktur» — (15-17-ayət) «Yəx.» 59:7-8. ■ 3:17 Yəx. 59:7,8

18 «Ularning nazoridə Hudadin qorqidioqan ix yoxtur». □ ■

19 Təwrattiki barlik sözlərninğ Təwrat qanuni astida yaxaydioqanlaroqa qarita eytiloqanliqi bizgə ayan. Bularning məqsiti, hər insanning aozı bahənə kərsitəlməy tuwaqlinip, pütkül dunyadikilər Hudaning sorıqida əyibkar ikən dəp ayan qilinsun, degənliktur. □ 20 Xunga, heqkandəq ət igisi Təwrat-qanunioqa əməl kilixkə intilixliri bilən *Hudaning* aldida həkkanıy hesablanmaydu; çünki Təwrat qanuni arqilik insan öz gunahını tonup yetidu. ■

Hudaning insanni həkkanıy kilixi

21 Birəq, hazır qanun yolu bilən əməs, bəlki Hudaning Əzidin kəlgən birhil həkkanıylik axkariləndi! Bu hil həkkanıylikkə qanunning əzi wə pəyoqəmbərlərninğ *yazmilirimu* guwaqlıq bərgəndur; ■ 22 yəni, Hudaning Əysa Məsihninğ ixənq-sadaqətliki arqilik etikad kילוquqilarning həmmisining iqigə həm üstigə yətküzidioqan

□ 3:18 «Ularning nazoridə Hudadin qorqidioqan ix yoxtur» — «Zəb.» 36:1. ■ 3:18 Zəb. 36:1 □ 3:19 «Təwrat qanuni astida yaxaydioqanlar» —Yəhudıy həlkini kərsitidu. «Təwrattiki barlik sözlərninğ Təwrat qanuni astida yaxaydioqanlaroqa qarita eytiloqanliqi bizgə ayan. Bularning məqsiti, hər insanning aozı bahənə kərsitəlməy tuwaqlinip, pütkül dunyadikilər Hudaning sorıqida əyibkar ikən dəp ayan qilinsun» — «Təwrattiki barlik sözlər» muxu yərdə bəlkim yukurida nəkil kəltürəlgən, barlik insanning gunahkar ikənlikini ispatlıoqan (Təwrattiki) ayətlərnı alahidə təkitləydu. ■ 3:20 Rim. 7:7; Gal. 2:16; Ibr. 7:18. ■ 3:21 Rim. 1:17; Fil. 3:9.

həkkaniylikidur! Bu ixta ayırımçilik yoxtur
 □ ²³ (qünki barlıq insanlar gunah sadir kılıp, Hudaning xan-xəripigə yetəlməy, uningdin məhrum boldi) □ ²⁴ Qünki etikadqilarning həmmisi Məsih Əysada boləjan nijat-hərlük arkilik, *Hudaning* mehir-xəpkiti bilən bədəlsiz həkkaniy kılınıdu. □ ■

²⁵ Huda Uni gunahlarınğ jazasını kətürgüqi kafarət kurbanliqi süpitidə təyinlidi; *insanlarınğ* Uning *kurbanliq* keniəğa ixənq baqlixi bilən *kurbanliq* inawətliktur. Huda bu arkilik burunqi zamandikilərninğ sadir kıləjan gunahlirioğa səwr-takətlik bolup, jazalimay ötküzüwetixininğ adillik ikənlikini kərsətti.

□ **3:22 «Məsihning ixənq-sadakətliki arkilik etikad kıləjuqılar...»** — baxqa birhil tərjimisi: «Əysa Məsihkə baqləjan itikadi arkilik etikad kıləjuqılar...». Grek tilida «ixənq, etikad» wə «sadakətlik, ixənqlik» birlə söz bilən ipadiliniđu.

□ **3:23 «Qünki barlıq insanlar gunah sadir kılıp, Hudaning xan-xəripigə yetəlməy, uningdin məhrum boldi»** — buning ikki təripi bar; (1) Huda əslidə adəmni «Əz süriti boyiqə», yəni «Əz xan-xəripə boluxi üqün» yaratkanidi. Gunah sadir kıləjinida insan bu xan-xərpəkə yetəlmidi, xunqlaxqa Hudəğa wəkil boluxtiki imtiyazdin məhrum boldi. (2) gunahı tūpəylidin insan Hudaning padixahlıqida uning xan-xəripini kərləməydiəjan boldi. □ **3:24 «Məsih Əysada boləjan nijat-hərlük arkilik...»** — yaki «Məsih Əysaning gunahınğ hər kılıx hizmiti arkilik...». ■ **3:24** Yəx. 53:5.

□ ■ 26 Buningoʻya ohxax bu *qurbanlik* arkilik U hozirki zamanda bololan həkkanilylikinimu kersətkən. Xundak kilip U Özining hēm həkkaniy ikənlikini hēm Əysaning etikadida boluquqini həkkaniy kiluquqi ikənlikinimu namayan kildi. □

27 Undak bolsa, insanning nemə mahtanoquqiligi bar? Mahtinix yok kilindi!

— Nemə prinsipka اساسən? Qanunoʻya intilix

□ 3:25 **«gunahlarınq jazasini kətürgüqi kafarət qurbanliqi»** — grek tilida birla söz bilən ipadilinidu. «Kafarət» toqruluk «Mis.» 29:33 wə izahati, xundakla «Təbirlər»nimu kərüng. **«Huda Uni gunahlarınq jazasini kətürgüqi kafarət qurbanliqi süpitidə təyinlidi; (insanlarınq) Uning (qurbanlik) keniqa ixənq baqlixi bilən (qurbanlik) inawətliktur. Huda bu arkilik burunqi zamandikilərninq sadir qiləjan gunahlirioqa səwr-taqətlik bolup, jazalimay ötküzüwetixinq adillik ikənlikini kersətti»** — bu toluk ayət intayin muhim. Huda burunqi zamandiki towa qiləjan etikadqi kixilərninq gunahlirini jazalimay kəqürüm qiləjanlirining həmmisi Məsihning kəlgüsi zamanda qurbanlik bolup, xu gunahlirining jazasini kətüridioanliqioqa asaslanoqanidi, xunglaxqa pütünləy adillik idi. «Gunahlaroqa ... ötküzüwetix» degən ibarə bəlkim burunqi dəwrdeki **barlik gunahlarınmu** öz iqigə alidu; biraq Huda bu gunahlarni jazalimay ötküzüwətkən bolsimu, həkler towa qilmisa bəribir ahir berip əzliri jazalirini tartidu. Həzirki zamandimu xundak.

■ 3:25 Mis. 25:17; 2Kor. 5:19; Kol. 1:20; Ibr. 4:16; 1Yuha. 4:10.

□ 3:26 **«Xundak kilip U Özining hēm həkkaniy ikənlikini hēm Əysaning etikadida boluquqini həkkaniy kiluquqi ikənlikinimu namayan kildi»** — Məsih Əysa hər zamandiki barlik kixilərninq həmmə gunahning tegixlik jazasi (Hudaning gunah üstigə qüxüridioqan oqəzipi)ni qobul qiləjandin keyin Huda tolimu həkkaniylik bilən towa qiləjan kixilərnə kəqürüm kilip ularni həkkaniy kiluquqi bolidu.

prinsipi bilənmu?

— Yaq! «Etikad» prinsipi bilən!

28 Qunki «Insan Təwrat kanunioʻya əməl kilişkə intilixliri bilən əməs, bəlki etikad bilən həkkaniy kilinidu» dəp hesablaymiz!

□ ■ 29 Əjəba, Huda pəkətla Yəhudiylarningla Hudasi mu? U əllərning mu Hudasi əməsmu? Xundaq, u əllərning mu Hudasi dur. 30 Huda bolsa birdur, U hətnə kilinoʻqanlarni etikad bilən həmdə hətnə kilinmioʻqanlarni mu etikad bilən həkkaniy kilidu. □ 31 Əmdi etikad prinsipi bilən Təwrat kanunini bikar kiliwetimizmu? Yaq, dəl buning əksi qə, uni küqkə igə kilimiz.

4

Ibrahımning etikad bilən həkkaniy dəp hesablinixi, bizgə bir ülgidur

¹Undaқта, biz Yəhudiylarning jismani yəhəttiki atimiz Ibrahımning erixkini toʻqrisida nemə

□ **3:28** «Təwrat kanunioʻya əməl kilişkə intilixliri bilən əməs...» — muxu ibarə grek tilida intayin kışkartilip: «kanundiki əməllər bilən əməs...» yaki «kanunioʻya karitiloʻqan əməllər bilən əməs...» yaki «kanundin qikқан əməllər bilən əməs...» dəp ipadilidur. Bu ibarə «Rim.» 3:28, «Gal.» 2:16, 3:2, 5, 10dimu tepilidu. Insanning barlik «Təwrat kanunioʻya əməl kilişkə intilixliri» əzining gunahқа patқан bir gunahkar ikənlikini ispatlaydu, halas. ■ **3:28** Ros. 13:38; Rim. 8:3; Gal. 2:16; Ibr. 7:25. □ **3:30** «Huda bolsa birdur, U hətnə kilinoʻqanlarni etikad bilən həmdə hətnə kilinmioʻqanlarni mu etikad bilən həkkaniy kilidu» — bu ayəttiki «hətnə kilinoʻqanlar» Yəhudiylarni, «hətnə kilinmioʻqanlar» barlik Yəhudiy əməslərni bildüridu.

dəymiz? □ ■ 2 Əgər İbrahim əməlliri bilən həkkaniy dəp jakarlanoqan bolsa, uningda mah-tanoqudək ix bolatti (bəribir Hudaning aldida un- ing mahtinix həkkı yök idi). 3 Qünki muqəddəs yazmilarda nemə deyilgən? —

«İbrahim Hudaqə etiqad kıldı;

Bu uning həkkaniylikı hesablandı» deyilidu. □ ■

4 İxligüqigə berilidioqan hək «mehir-xəpkət» hesablanmaydu, bəlki birhil «kərz kayturux» hesablinidu. 5 Birak, heq ix-əməl kılmay, pəkət nomussiz gunahkarlarnı həkkaniy kıloquqi Hu- daqə etiqad kilidioqan kixining bolsa, un- ing etiqadi həkkaniylik dəp hesablinidu! □

6 Huda kıloqan əməllirigə karımay, həkkaniy dəp hesablioqan kixining bəhti toqruluk Dawut pəyoqəmbərmu mundak degən: —

7 «Itaətsizlikliri kəqürüm kilinoqan,

Gunahliri yepiloqan kixi nemidegən bəhtliktur! ■

8 Pərwərdigar gunahliri bilən heq hesablxmaydioqanlar nemidegən

---

□ 4:1 «atimiz İbrahimning erixkini..» — yaki «atimiz İbrahimning egəngini..», «atimiz İbrahimning bilgini..». ■ 4:1 Yəx. 51:2. □ 4:3 «İbrahim Hudaqə etiqad kıldı; bu uning həkkaniylikı hesablandı» — «Yar.» 15:6. ■ 4:3 Yar. 15:6; Gal. 3:6; Yak. 2:23. □ 4:5 «Birak, heq ix-əməl kılmay, pəkət nomussiz gunahkarlarnı həkkaniy kıloquqi Hudaqə etiqad kilidioqan kixining bolsa, uning etiqadi həkkaniylik dəp hesablinidu!» — «heq əməl kılmay» degini, həkkaniylikka erixix üqün tirixix jəhətidin eytilidu, «adəmlər jan bekix üqün ixlix kerək əməs» degənlik əməs, əlwəttə.

■ 4:7 Zəb. 32:1

bəhtlikdur!» □ ■

⁹ Əmdi bəht yaloquz hətne kilinoʻanlaroʻyila mənsub bolamdu, yaki hətne kilinmioʻanlaroʻyimu mənsub bolamdu? Qünki: «Ibrahımning etikadi uning həkkanıylikı döp hesablandı» dəwatimiz. □ ■

¹⁰ Həkkanıylik kandaq əhwalda uningoʻya hesablandı? Hətne kilinixtin ilgirimu yaki hətne kilinixtin keyinmu? U hətne kilinoʻan halda əməs, bəlki hətne kilinmioʻan halda hesablandı! ¹¹ Uning hətnini kəbul kiləini bolsa, uni hətne kilinixtin burunla etikadi arkilik igə boləan həkkanıylikka məhür bəlgisi süpitidə boləanidi. Demək, u hətnisiz turup Hudaəya etikad kiləuqılarning həmmisining atisi boldı — ularmu *etikadi bilən* həkkanıy hesablinidu! ■

¹² U yənə hətne kilinoʻanlarningmu atisidur; demək, hətne kilinoʻan boluxi bilən təngla hətne kilinmioʻan waqtidimu etikadlik yol mangoʻan atimiz Ibrahımning izlirini besip mangoʻanlarningmu atisi boləandur.

¹³ Qünki *Hudaning* Ibrahımoʻya wə nəsligə dunyaəya mirashor bolux toʻqrisidiki wədə berixi Ibrahımning Təwrat kənunioʻya əməl kilixka intilginidin əməs, bəlki etikadtin boləan həkkanıyliktin kəlgən. ¹⁴ Qünki əgər kənunəya

---

□ **4:8** «Itaətsizlikliri kəqürüm kilinoʻan, gunahliri yepiləan kixi nemidegən bəhtlikdur! Pərwərdigar gunahliri bilən heq hesablxmaydioʻanlar nemidegən bəhtlikdur!» — (7-8-ayət) «Zəb.» 32:1-2. ■ **4:8** Zəb. 32:1, 2 □ **4:9** «Ibrahımning etikadi uning həkkanıylikı döp hesablandı» — «Yar.» 15:6. ■ **4:9** Yar. 15:6 ■ **4:11** Yar. 17:11.

intilidiganlar mirashor bolidigan bolsa etiqad bikar narsə bolup qalatti, Hudaning wədisimu yokqa qikirilgan bolatti. ■ ¹⁵ Qünki Təwrat qanuni *Hudaning* oʻzicipini elip kelidu; qünki qanun bolmisa, itaətsizlik degən ixmu bolmaydu. □ ■

¹⁶⁻¹⁷ Xuning üqün, Hudaning wədisining *pəxət* Öz mehır-xəpkiti arkilik əməlgə axuruluxi üqün, u etiqadkila اساسlinidu. Buning bilən u wədə İbrahimning barlik əwladlirioʻya, pəxət Təwrat qanuni astida turidiganlaroʻyila əməs, bəlki İbrahimqə etiqad kilouqilarning həmmisigimu kapalətlik kilinigan. Qünki mukəddəs yazmilarda: «Seni nuroqun qowmning atisi kildim» dəp yeziloqinidək, İbrahim həmmimizning atisidur. Dərəkəqət, u əlüklərnı tirildüridigan, məwjut bolmioʻyanni bar dəp məwjut kilidigan, əzi etioʻyad baoligan Huda aldida həmmimizning atisi boldi. □ ■

¹⁸ Heqkandək ümid qalmisimu u yənıla ümidtə etiqad kildi wə xuning bilən uningoʻya: «Sening nəsling *san-sanaksiz* bolidu» dəp aldin eytiloʻyandək nuroqun qowmning atisi boldi.

■ **4:14** Gal. 3:18. □ **4:15** «Təwrat qanuni Hudaning oʻzicipini elip kelidu» — adəm Hudaning əmr-pərmanlirioʻya əməl kilalmioʻyaqqa, qanun uning gunahini namayan kilidu; namayan kilinixi bilən Hudaning oʻzicipi uning gunahı üstigə qūxidu. ■ **4:15** Yh. 15:22; Rim. 5:20; 7:8; Gal. 3:19. □ **4:16-17** «Təwrat qanuni astida turidiganlar» — Yəhudıy həlk, «Seni nuroqun qowmning atisi kildim» — («Yar.» 17:5). Hudaning İbrahimoʻya eytkən bu sözi «ətkən zaman» xəklidə («kildim») bolup, heq pərzəntsiz bolıqan waqtida uningoʻya eytiloʻyan. Bu keyinki ayətlər bilən ziq baolıqtur. ■ **4:16-17** Yəx. 51:2; Yar. 17:5.

□ ■ 19 U yüz yaxka yekınlap, tenini ɵlgən h esablisimu, xundaqla ayali Sarahningmu baliyatkusini ɵldi d ep karisimu, y enila etikadta ajizlaxmidi; □ 20 Hudaning w edisig e nisb et en etikadsizlik k ilip h eq ikkil enmidi,  ksiq e u etikadi arkilik k uq eytildi w e Hudani uluqlidi, ■ 21 «U nemini w ed e k iloqan bolsa xuni  m elg e axurux kudritig e Igidur» d ep toluq ix end ur ildi. ■ 22 Xuning bil en bu «uning h ekkanıylik i hesablandi». ■ 23-25 Bu, «Uning h ekkanıylik i hesablandi» deg en s ez yaloquz uning  q unla  m es, b elki R ebbimiz  ysani  l umdin tirild urg en Hudaq a etikad k iliximiz bil en h ekkanıy hesablinidiq an bizl er  q unmu yeziloqan; *M asih* bolsa ita tsizliklerimiz  q un pida yolioq a tapxuruldi w e h ekkanıy k iliniximiz  q un tirild ur ildi. □ ■

□ 4:18 «**Sening n esling san-sanaxsiz bolidu**» — «Yar.» 15:5.

■ 4:18 Yar. 15:5; Ibr. 11:12. □ 4:19 «**U y uz yaxka yekınlap,**

tenini ɵlg en hesablisimu, xundaqla ayali Sarahningmu baliyatkusini ɵldi d ep karisimu...» — dem ek, u  z tenining  l ukt ek boloqan  hwaliq a w e Sarahning k et'iy tuomasliq oq a tolimu reallik w e eoqirbesiklik bil en qaraytti, biraq bu ixlar uning etikadioq a h eq t esir y etk uzmidi. ■ 4:20 Yh. 8:56; Ibr. 11:11, 18. ■ 4:21 Z eb. 115:3 ■ 4:22 Yar. 15:6.

□ 4:23-25 «**M asih bolsa ita tsizliklerimiz  q un pida yolioq a tapxuruldi w e h ekkanıy k iliniximiz  q un tirild ur ildi**» — «pida yolioq a tapxuruldi» deg en ibar e bolsa, u r ezil ad eml arning k oli bil en  l umg e tapxuruldi, lekin bularning h emmisi insaniy etni k utk uzux  q un Hudaning uluq pilani idi, d ep k ersitidu. ■ 4:23-25 Rim. 15:4.

5

Huda bilən inak ətüx

¹ Xunga etiqad bilən həkkanıy kılinoqan ikənımız, Rəbbimiz Əysa Məsih arkilik Huda bilən inak munasiwəttə bolımız. ■ ² U arkilik etiqad yolida bizni qing turozuidioqan bu mehır-xəpkitining iqigə kirix hokukioqə muyəssər bolduk, xuningdək Hudaning xan-xəripigə baqlioqan ümidimizdin xad-huram bolımız.

■ ³⁻⁴ Xundak bolupla qalmay, müxkül əhwallar iqidə xadlinimiz; qünki müxküllük səwrqanlikni, səwrqanlik qidamlikni, qidamlik ümidni elip kelidu, dəp bilimiz. □ ■ ⁵ Wə bu ümid bizni yərgə karitip qoymaydu, qünki bizgə ata kılinoqan Mukəddəs Roh arkilik Hudaning mehır-muhəbbiti alliburun kəlbimizgə quyulup exip taxti. □

⁶ Qünki biz pəkət amalsiz qaloqinimizda, Məsih biz ihlassizlar üqün *Huda* bekitkən waqıtta ezini

■ **5:1** Yəx. 32:17; Yh. 16:33; Əf. 2:13. ■ **5:2** Yh. 10:9; 14:6; 1Kor. 15:1; Əf. 2:18; 3:12; Ibr. 3:6; 10:19. □ **5:3-4** «**müxkül əhwallar iqidə xadlinimiz...**» — yaki «müxkül əhwallardin təntənə kılımız». ■ **5:3-4** Yaq. 1:3. □ **5:5** «**Wə bu ümid bizni yərgə karitip qoymaydu, qünki bizgə ata kılinoqan Mukəddəs Roh arkilik Hudaning mehır-muhəbbiti alliburun kəlbimizgə quyulup exip taxti**» — insanning Hudaqə baqlioqan hərəkəndək ümidi, uning bizgə bolqan muhəbbitining bar-yök ikənlığə ziq baqlinidu, əlwəttə. Əgər biz «Huda bizni səyidu» dəp bilsək həmdə Hudaning muhəbbiti öz wujudimizda pəyda bolqan bolsa, hərəkəndək zor ümidlərmu bolidu.

pida qildi. □ ■ 7 Birsining həkkaniy adəm üqün jenini pida kilixi nahayiti az uqraydioʻan ix; bəzidə yahxi adəm üqün birsi pida boluxka jür'ət kiliximu mumkin; 8 lekin Huda Öz mehri-muhəbbitini bizgə xuningda kərsitiduki, biz tehi gunahkar waqtimizda, Məsih biz üqün jenini pida qildi. ■ 9 Həzir biz Uning qeni bilən həkkaniy kilinoʻan ikənmiz, əmdi U arkilik *kelidioʻan* oʻəzəptin qutuluximiz tehimu jəzməndur. □ 10 Qünki burun Hudaoʻa düxmən boləan bolsakmu, Ooqlining əlümi arkilik bizni Uning bilən inaklaxturoʻan yərdə, Uning bilən inaklaxturuloʻandin keyin, əmdi *Ooqlining* hayati arkilik biz tehimu qutulduurulmamduq?! □ 11 Buning bilənla qalmay, həzir biz Rəbbimiz Əysa Məsih arkilik Huda bilən inaklaxturulduq, U arkilikmu Hudaning Əzidin xadlinimiz. □

□ 5:6 «**Qünki biz pəkət amalsiz qalojinimizda...**» — «amalsiz» — özimizni gunahdin qutulduuruxka amalsiz. ■ 5:6 Əf. 2:1; Kol. 2:13; Ibr. 9:15; 1Pet. 3:18. ■ 5:8 Ibr. 9:15; 1Pet. 3:18.

□ 5:9 «**əmdi U arkilik kelidioʻan oʻəzəptin qutuluximiz tehimu jəzməndur**» — «kelidioʻan oʻəzəp» Hudaning gunahlarıning üstigə qüxidioʻan oʻəzi. □ 5:10 «**Qünki burun Hudaoʻa düxmən boləan bolsakmu, Ooqlining əlümi arkilik bizni Uning bilən inaklaxturoʻan yərdə, Uning bilən inaklaxturuloʻandin keyin, əmdi Ooqlining hayati arkilik biz tehimu qutulduurulmamduq?!**» — Hudaning nijatida «qutulux» pəkət dozahdin qutulux əməs, gunahning barlik asarətliridin azad bolup yengi əhmiyətlilik hayattin bəhrimən boluxdin ibarəttur. □ 5:11 «**U arkilikmu Hudaning Əzidin xadlinimiz**» — «Hudaning Əzidin xadlinimiz» degənnin baxka birhil mənisi barki, «Hudani kattik danglaymiz».

Adəm'atidin ölüm, Məsihtin hayatlıq — gunahning yiltizi

¹² Xuningdäk, gunahning dunyağa kirixi birla adəm arkilik boldi, ölümning dunyağa kirixi gunah arkilik boldi; xuning bilən gunah arkilik ölüm həmmə adəmgə tarkaldi; qünki həmmə adəm gunah sadir kildi □ ■ ¹³ (qünki Təwrat kanunidin ilgirimu gunah dunyada bar idi, əlwəttə; halbuki, kanun bolmisa gunahning hesabi elinmaydu. ¹⁴ Xundaktimu, ölüm Adəm'ata waqtidin Musa pəyğəmbər waqtioiqə insanlaroimu həküm sürdi; ular gərqə Adəm'atining sadir kılğan itaətsizlikidäk gunah sadir kilmioğan bolsimu, bu insanlarmu ölüm həkümidin haliy bolmidi).

Adəm'atining əzi — keyin kelidioğan Məsihning

□ **5:12 «Xuningdäk, gunahning dunyağa kirixi birla adəm arkilik boldi»** — «birla adəm arkilik» bolsa, Adəm'atimiz arkilik, əlwəttə. ■ **5:12** Yar. 2:17; 3:6; 1Kor. 15:21.

bir bexarətlik ülgsidur; □ ¹⁵ ھالبuki, *Hudaning* xapaətlik sowoqiti Adəm'atining itaətsizlikining pütünləy əksidur. Qünki birla adəmning itaətsizliki bilən nuroqun adəm olgən bolsa, əmdi Hudaning mehır-xəpkiti wə xuningdək birla adəm, yəni Əysa Məsihning mehır-xəpkiti arkilik kəlgən sowoqat exip-texip turoaqqa, nuroqun adəmgə yətküzülüp tehimu zor nətijə ھasil kildi!

¹⁶ Xu xapaətlik sowoqatning nətijisi bolsa, xu bir adəmning gunahining aqiwitigə pütünləy

□ **5:14 «... Xundaqtimu, ölüm Adəm'ata waqtidin Musa pəyoqəmbər waqtioiqə insanlaroqimu ھəküm sürdi; ular gərqə Adəm'atining sadır qiloqan itaətsizlikidək gunah sadır qilmioqan bolsimu, bu insanlarmu ölüm ھəkümidin haliy bolmidi)»** — rosulning gepi boyiqə, gunah pəxət əz-əzidin məlum boləndila andin gunah ھesablinidu. Bu məlum bolux ikki yol bilən bolidu: — (1) Hudaning insanoqa biwasitə eytkən səzliri, qanuni arkilik; (2) insaning wijdani arkilik. Adəm'atimiz Hudaning biwasitə buyrukini angliqan wə uningə itaətsizlik kildi. Adəm'atimiz waqtidin Musa pəyoqəmbər waqtioiqə, yəni Təwrat qanuni berilgüqə, insanlar Hudadin biwasitə kəlgən birər qanunni kərmigən. ھalbuki, xu dəwrlərdiki adəmlərnig ھəmmisi əldi. Ularda Hudaning oquq kərsətkən qanuni bolmisimu, Pawlus yukirida eytkəndək, Hudaning qanunidiki əhləkiy tələplər əz kəlb-wijdanlirida məwjut idi. Xuning bilən xu dəwrlərdikilər «Adəm'atimizning itaətsizliki» (yəni Hudaning biwasitə bir əmrigə hilaplik qiloqan itaətsizliki)dək gunah qilmioqan bolsimu, ular gunah sadır qiloqinida wijdani arkilik uni enik bilip yətkən wə gunah səwəbidin əlup ketiwatqanidi. **«Adəm'atining əzi — keyin kelidioqan Məsihning bir bexarətlik ülgsidur»** — Adəm'atimizning birla qətimlik gunahı pütkül insanoqa yaman təsir yətküzgəndək, Məsihning xu bir qətimlik itaət qiloqini (qurbanliqi qiloqini) pütkül ixəngən insanoqa dəl uning əksini yətküzidu.

ohximaydu. Qünki bir adəmning bir qetim otküzgən itaətsizlikidin qıkaroʻan həküm insanlarni gunahkar dəp bekitkən bolsimu, əmma xu xapaətlik sowoʻat bolsa kəpligən kixilərnin nuroʻun itaətsizlikliridin «həkkanıy qilinix»ka elip baridu. ¹⁷ Əmdi bir adəmning itaətsizliki tūpəylidin, ənə xu bir adəm arkilik əlüm həkümran boləan yərdə, *Hudaning* mol mehixəpkitini, xundakla həkkanıylik boləan xapaətlik sowoʻitini kəbul qiloʻanlar bir adəm, yəni xu Əysa Məsih arkilik hayatta xunqə oʻalibanə həkümranlik qiloʻuqilar bolmamdu!□

¹⁸ Xunga, bir qetimlik itaətsizlik tūpəylidin barlik insanlar gunahning jazasioʻa məhkum qilinoʻan bolsa, ohxaxla bir qetimlik həkkanıy əməl bilən hayatlik elip kelidoʻan həkkanıylik pütkül insanlaroʻa yətküzülgən. ¹⁹ Bir adəmning bir qetimlik itaətsizliki arkilik nuroʻun kixilər dərəkə gunahkar qilinip bekitilgəndək, bir adəmning bir qetimlik itaətmənliki bilənmu nuroʻun kixilər həkkanıy

---

□ **5:17 «xu Əysa Məsih arkilik hayatta xunqə oʻalibanə həkümranlik qiloʻuqilar bolmamdu!»** — «həkümranlik qiloʻuqilar» degən ibarə: — bu dunyada gunah üstidin, əlüm üstidin, Xətan qatarliklar üstidin oʻalibə qilip həkümran boluxni kərsətsə kerək. Kəlgüsidə, Hudaning padixahlıki kəlgəndə xu həkümranlikning baxqə tərəplirimu bolidu.

qilinip bекitilidu. □ 20 Эмди Тəwрат қануни инсаннинг итаэtsizlikliri кəprək ахkarlinip билинсун дəp киргүзүлгənidи. Lekin гунаһ кəyəрдə кəpəyгən болса, *Hudaning* мəһир-хəpқитиму ху yəрдə теһиму ехип taxти.

■ 21 Xuningdək, гунаһ *insaniyätning* üstidin һəкүмranlik қилип *ularni* өлүмгə елип бароқинидək, *Hudaning* мəһир-хəpқити һəққaniylikка аsасlinip һəкүмranlik қилип, инsanni Rəbbimiz Əysa Məsiһ арқилиқ мənggүлүк һayätlikка еrixтүridу.

6

Gunahtin қutulup Məsiһ арқилиқ һayätlikка еrix

¹ Undakta, nemə degülük? Hudaning məһир-хəpқити теһиму ахsун дəp гунаһ иқидə yaxaw-erəmdүк? ² Yak, һərgiz! Gunahқа nisbətən өlgən bizlər қандақму uning иқидə yaxawer-imiz? ³ Yaki silər bilməmsilər? Hərkəysimiz Məsiһ Əysaоya kirixkə qə мүldürүlgən bolsaq,

□ 5:19 «Bir adəmnng bir қetimlik itaэtsizliki арқилиқ нуrоқun kixilər dər wəкə гунаһkar қilinip бекитilgəndək, bir adəmnng bir қetimlik itaэtmənliki bilənmu нуrоқun kixilər һəққaniy қilinip бекитilidu» — bu intayin muһim ayət, Adəm'ata «öz иқигə алоқan» барlik инsanlarоya гунаһlik тəбиitini yətküzgəndək, ohxaxla Məsiһ Əysamu еtikad арқилиқ «Өz иқигə алоқan» барlik инsanlarоya yengi һəққaniy тəбиitini yətküzidu. Adəm'ata гунаһkar инsan аillisining bexi болoқan; Məsiһ Əysa yengi birhil инsan аillisining bexi wə uning tunji əzasi һəm wəkili boldi. ■ 5:20 Luқа 7:47; Yһ. 15:22; Rim. 4:15; 7:8; Gal. 3:19

Uning ölumi iqigə qəməldürüldük? □ ■ 4 Biz qəməldürüx arkilik Uning ölumi iqigə kirip, Uning bilən billə kəməldük; buning məksiti, Məsih Atining xan-xəripi arkilik ölumdin tirilginidək, bizningmu yengi həyatta mengiximiz üqündur. □ ■

5 Qünki *Məsihning* ölümigə ohxax bir ölumdə Uning bilən birgə baqlanoqanikənmiz, əmdi biz qoqum Uning tirilixigə ohxax bir tirilixtimu Uning bilən birgə bolimiz. □ ■ 6 Xuni bilimizki, gunahning makani bolqan tenimiz

---

□ 6:3 «**Hərқaysimiz Məsih Əysaoqə kirixkə qəməldürülgən bolsak, Uning ölumi iqigə qəməldürüldük?**» — «Məsih Əysaoqə kirixkə qəməldürülüş» suoqə qəməldürüp etiқadni etirap қilixni kərsitəmdu, yaki Muқəddəs Rohқа qəməldürülüşni kərsitəmdu? Bizningqə hər ikkisini kərsitidu. Qünki Huda aldida pəқət «bir qəməldürülüş» bar («Əf.» 4:5); Hudaning adəmninq suoqə qəməldürülüşidə bolqan məksiti, bu qəməldürülüş arkilik Əz Rohoqə qəməldürülüşni elip berixidin ibarət. Birsu suoqə qəməldürülüş Muқəddəs Rohқа qəməldürülmigən bolsa tehi toluk «Məsih iqigə qəməldürülgən» bolmaydu (Injil, «Ros.» 19:1-6, «Əf.» 4:5, «Kol.» 2:11-13, «1Pet.» 3:21 wə izahatlarni kəring). ■ 6:3 Gal. 3:27. □ 6:4 «**Biz qəməldürüx arkilik uning ölumi iqigə kirip**» — grek tilida «qəməldürülüş» «xu qəməldürülüş» deyilidu. Yukiriki izahatni kəring. «**Məsih Atining xan-xəripi arkilik ölumdin tirilginidək...**» — «Ata» Huda'atini kərsitidu. ■ 6:4 Rim. 8:11; Əf. 4:23; Fil. 3:10,11; Kol. 2:12; 3:10; Ibr. 12:1; 1Pet. 2:2. □ 6:5 «**Qünki Məsihning ölümigə ohxax bir ölumdə Uning bilən birgə baqlanoqanikənmiz, əmdi biz qoqum Uning tirilixigə ohxax bir tirilixtimu uning bilən birgə bolimiz**» — «Uning ölümigə ohxax bir ölüm» suoqə qəməldürülüşni kərsitidu; «Uning tirilixigə ohxax bir tirilix» bizningqə (1) yengi həyatқа erixix; wə (2) қiyamət күnidiki tirilixnimu kərsitidu. ■ 6:5 Rim. 8:11; Kol. 3:1.

kardin qikirilip, gunahning kullukida yəno bolmaslikimiz uqun, «kona adəm»imiz Məsih bilən billə krestlinip əlgən■ 7 (qunki əlgən kixi gunahın halas boləan bolidu).■ 8 Məsih bilən billə əlgən bolsak, uning bilən təng yaxaydioʻanlikimizozimu ixinimiz.■ 9 Qunki Məsihning əlumdin tirilgəndin keyin kayta əlməydioʻanliki, əlümning əmdi Uning üstidin yəno həkümranlik kılalmaydioʻanliki bizgə məlum. ■ 10 Qunki Uning əlumi, U gunahni bir tərəp kılix uqun pəkət bir ketimlik əldi; Uning hazır yaxawatkan hayati bolsa, U Hudaəya yüzlinip yaxawatkan hayattur. □ ■ 11 Xuningəya ohxax, silərmu əzünqlarni gunahka nisbətən əlgən, əmma Məsih Əysada bolup Hudaəya yüzlinip tirik dəp hesablanglar.

12 Xunga gunahning əlidioʻan teninglarda həkümranlik kılixioʻa yol koymanqlar, uning rəzil arzu-həwəslirigə boysunmanqlar, 13 xuningdək teninglarning heq əzasini həkkaniyətsizlikka qoral kilip gunahka tutup bərmənglar. Əksiqə, əlumdin

■ 6:6 Gal. 2:20; 5:24; Fil. 3:10; 1Pet. 4:1, 2. ■ 6:7 1Pet. 4:1.

■ 6:8 2Tim. 2:11. ■ 6:9 Wəh. 1:18. □ 6:10 «**Uning hazır yaxawatkan hayati bolsa, U Hudaəya yüzlinip yaxawatkan hayattur**» — «Hudaəya yüzlinip yaxawatkan hayattur»: bu ibarining bəkim uq mənisi bar boluxi mumkin; (1) Hudaning xan-xəripi uqun yaxax; (2) Hudaəya pütünləy tayinip yaxax (xundaq kıləanda əlüm bolmaydu); (3) Hudaning yetəqilili astida yaxax. Rosul bəkim ixəngüqilərnin yaxawatkan yeni hayatimu əzining xəhsiy niyətliri uqun əməs, bəki «Hudaəya yüzlinip yaxawatkan» boluxi kerək, deməkqi bolidu (11-ayətni kəring). ■ 6:10 1Pet. 2:24.

tirildürülgənlərdək, özünqlarni Hudağa atanglar həmdə teninglardiki əzalarni həkkaniyətning qorali kılıp Hudağa atanglar.■

¹⁴ Gunah silərninğ üstünqlarğa heq həkümranlıq kilməydu; çünki silər Təwrat qanunininğ astida əməs, bəlki Hudaning mehir-xəpkiti astida yaxawatisilər.

Həkkaniyətninğ quli bolux həyatlıq yolidur

¹⁵ Undaқта, qandaқ kılıx kerək? Qanunning astida əməs, mehir-xəpkət astida boləanlıqimiz üqün gunah sadir kiliwərsək bolamdu? Yak, hərgiz! ¹⁶ Əzliringlarni itaətmən qullardək birigə tutup bərsənglar, xu kixininğ quli boləanlıqinglarni bilməmsilər — yaki əlümgə elip baridioan gunahning kulliri, yaki Huda aldida həkkaniyətkə elip baridioan itaətmənlikning kulliri boluxunglar muqərrər?

■ ¹⁷ Hudağa təxəkkür! Burun gunahning quli boləansilər, birəқ *Məsihninğ* təlimigə baxlinip, bu təlim kərsətkən nəmunigə qin dilinglardin itaət kildinglar. ¹⁸ Silər gunahning küqidin kutuldurulup, həkkaniyətninğ kulliri boldunglar.■

¹⁹ Ətliringlar ajiz boləaqқа, silərgə insanqə səzləwatimən: — ilgiri silər tən əzayinglarni napak ixlarğa wə əhləksizlikқа kullardək tutup berixinglar bilən tehimu əhləksizliklarni qiloqandək, əmdi hazır tən-əzaliringlarni pak-muqəddəslikкə baxlaydioan həkkaniyətkə

■ **6:13** Luқа 1:74; Rim. 12:1; Gal. 2:20; İbr. 9:14; 1Pet. 4:2.

■ **6:16** Yh. 8:34; 2Pet. 2:19. ■ **6:18** Yh. 8:32; Gal. 5:1; 1Pet. 2:16.

qullardək tutup beringlar. □ 20 Silər gunahning qulliri bolōan waqtinglarda, həkkanıylikning ilkidə əməs idinglar. ■ 21 Həzir nomus dəp qarīōan burunki ixlardin xu qaoqda silər zadi qandaq mewə kərdünglar? U ixlarning aqiweti ölümdür. 22 Birəq, həzir silər gunahın ərkin qilinip, Hudaning qulliri bolōan ikənsilər, silərdə özünglarni pak-muqəddəslikkə elip baridoqan mewə bar, uning nətijisi mənggülük həyattur.

23 Qünki gunahning ix həkki yənila ölümdür, birəq Hudaning Rəbbimiz Məsih Əysada bolōan sowoqiti bolsa mənggülük həyattur.■

7

Nikah munasiwitidin misal

1 I qerindaxlar, mən həzir Təwrat qanunini bilgənlərgə səzləwatimən; silər qanunning pəkət həyat waqtidila insan üstigə həkümran bolidoqanlığını bilməmsilər?

2 Məsilən, eri bar ayal, eri həyatla bolidikən, qanun boyiqə erigə baqlanoqan; ləkin eri ölüp kətsə, *əzini erigə baqliqan* nikah qanunidin azad qilinidu.■ 3 Xuning üqün, bu ayal eri həyat waqtida bəxqə bir ərgə baqlansa, zinahor ayal dəp atilidu. Ləkin eri ölüp

□ 6:19 «ətliringlar ajiz bolōaqqa, silərgə insanqə səzləwatimən...» — «mən insanqə səzləwatimən» degən ibarə tooqruluk 3:5tiki izahatni kəring. ■ 6:20 Yh. 8:34. ■ 6:23 Yar. 2:17; Rim. 5:12; 1Kor. 15:21; Yaq. 1:15. ■ 7:2 1Kor. 7:2,10,39.

kətsə, u *nikah* qanunidin erkin bolidu; xu qashda baxka bir ergə təgsə, zina qiləjan bolmaydu.■ 4 Huddi xuningdək, kərindaxlar, silər Əysa Məsihning *kurbanlik* teni arkilik Təwrat qanunioqa nisbətən öldünglar. Buning məksiti silərnin baxka birsigə, yəni ölümədin Tirilgüqigə baqlinixinglar wə xuning bilən Hudaqə mewa berixinglardin ibarəttur.□ ■

5 Qünki biz «ət»ning ilkidə waqtimizda, Təwrat qanuni gunahning arzu-həwəslirini tehimu kəzəqəp, tenimizdiki əzalarda ölümgə elip baridiojan mewini qikərojanidi;□ 6 lekin, hazir

---

■ 7:3 Mat. 5:32. □ 7:4 «**Buning məksiti silərnin baxka birsigə, yəni ölümədin Tirilgüqigə baqlinixinglar wə xuning bilən Hudaqə mewa berixinglardin ibarəttur**» — birdinbir «ölümədin Tirilgüqi» Məsihdur, əlwəttə. «Hudaqə mewa berix»ning hər tərəplimə mənisi bar; «nikahning mewisi» adəttə balilar bolidu; Məsihkə baqlinixning nətijisi bəkim baxkilarning biz arkilik Hudaqə etikad baqləp Uningəpərzənt boluxidin ibarət bolidu; bu, xübhətsizki, rosul muxu yərdə kərsətkən «mewa»ning bir kismi. «Gal.» 5:22nimu kərüng. ■ 7:4 Gal. 2:19; 1Pet. 4:1. □ 7:5 «**Qünki biz «ət»ning ilkidə waqtimizda, Təwrat qanuni gunahning arzu-həwəslirini tehimu kəzəqəp, tenimizdiki əzalarda ölümgə elip baridiojan mewini qikərojanidi**» — «ət» degən səzning muxu yərdiki mənisi toqruluk «kirix səz»imizni kərüng. «Təwrat qanuni gunahning arzu-həwəslirini tehimu kəzəqəp» degən səzlər qanunning insanning təbiitidə pəyda qiləjan təsirlirini kərsitidu. Buning üq təriri bar: (1) insanning nuroqun kilmixliri angsiz; (2) insanning təbiiti bək tətür bolup, Huda buni kil desə, u baxkiqə kilidu; (3) (əng muhimi) nuroqun kixilər xu guwahlikni beriduki, əzining Hudaning qanunlirioqa əməl kilixka tirixkanseri əz gunahliri tehimu axkarilididu, hətta kəpiyip ketidu. Təwəndiki 7-25-ayətlərdə Pawlus əzining bu toqruluk təjribisini biz üqün kiskiqə bayan kilidu.

biz Təwrat qanunining ilkidin erkin bolduk. Qünki özimizni boʻqup turidioʻan bu qanunoʻya nisbətən elgən bolup, qanunning dəsturining kona yolida əməs, bəlki Rohning yengi yolida *Hudaning* kullukida bolimiz. □ ■

Mukəddəs qanun wə gunah

⁷ Undaқта nemə degülük? Təwrat qanunining özi gunahmu? Hərgiz undaқ əməs! Dərwəkə, qanunning kərsətmiliri bolmisa, gunahning nemə ikənlikini bilməyttim. Qanun «nəpsaniyətqilik kılma» demigən bolsa, nəpsaniyətqilikning nemə ikənlikini bilmigən bolattim. ■ ⁸ Lekin gunah qanunning əmri arkilik pürsət tepip, iqimdə hərhil nəpsaniyətqiliklərnı kəzoqıdı. Təwrat qanuni bolmisa, gunahmu əlüktək jansız bolatti. ■ ⁹ Bir qaqlarda qanunning sirtida yaxioqinimda həyat idim, lekin qanun əmrini bilixim bilənla, gunahmu janlinip, meni əlümgə elip bardı.

□ **7:6** «**lekin, hazır biz Təwrat qanunining ilkidin erkin bolduk. Qünki özimizni boʻqup turidioʻan bu qanunoʻya nisbətən elgən bolup, qanunning dəsturining kona yolida əməs, bəlki Rohning yengi yolida (Hudaning) kullukida bolimiz**» — oқurmən «Təwrat qanuni»oʻya əməl kılay desə, uningda 613 maddilik əmr-bəlgilimining bar ikənlikini bilixi kerək. Ularoʻya əməl kılıx biryaқта tursun, ularni esidə qing tutuxla kəp adəmlərgə kiyin kelixi mumkin. «Roh» — Hudaning Mukəddəs Rohı. ■ **7:6** Rim. 2:29; 2Kor. 3:6. ■ **7:7** Mis. 20:17; Qan. 5:21; Rim. 3:20; Ibr. 7:18. ■ **7:8** Yh. 15:22; Rim. 4:15; 5:20; Gal. 3:19.

□ 10 Əslidə kixigə həyatlik elip kəlsun dəp buyruloqan qanunning əmri əksiqə manga ölüm elip kəldi. □ 11 Qünki gunah qanunning əmri bilən hujum pursitini tepip, meni azdurdy wə əmr arkilik meni oltürdi.

12 Buningdin qarioqanda qanun həqiqətən pak-muqəddəstur, uning əmrinu muqəddəs, toqra-adaletlik wə yahxidur. ■ 13 Undakta, yahxi boloini manga ölüm boldimu? Hərgiz undak əməs! Bəlki, gunahning kəwətla kəbih ikənliki əmr arkilik oquq axkarilinixi üqün, bu yahxi əmrning wasitisi bilən gunah məndə ölüm pəyda kildi.

Gunahning dəhşətlik küqi

14 Təwrat qanunining «rohka təwə» ikənlikini bilimiz. Birak mən bolsam «ətkə təwə»durmən, demək gunahka küldək setiloqanmən. □ ■

15 Qünki nemə kiliwatkinimni özümму bilməymən. Qünki özüm niyət kiləqan ixlarni qilməymən; əksiqə, nəprətlinidoinimni

---

□ **7:9 «bir qaoqlarda qanunning sirtida yaxioqinimda ...»** — buning mənisi bəkim: «Təwrat qanunining məndin nemini tələp kilidioqanlikini qüxənməydioqan waqtimda,....». **«qanun əmrini bilixim bilənla...»** — grek tilida «qanun əmri manga kəlgəndila,....». **«...gunahmu janlinip, meni ölümgə elip bardi»** — muxu ayəttiki «ölüm» xühisizki, rohıy jəhəttiki ölümni kersitidu. □ **7:10 «Əslidə kixigə həyatlik elip kəlsun dəp buyruloqan qanunning əmri ...»** — məsilən, «Qan.» 4:1ni kəring. ■ **7:12** 1Tim. 1:8. □ **7:14 «birak mən bolsam «ətkə təwə»durmən, demək gunahka küldək setiloqanmən»** — «ətkə təwə» yaki «əttə boləqan» toqruluk kirix səzni kəring. ■ **7:14** Yəx. 52:3.

kilimən. ■ ¹⁶ Lekin əgər özüm halimioqan ixlarni kilsam, özüm qanunning yahxi ikənlikini etirap qilqan bolimən. ¹⁷ Xundak ikən, bu ixlarni mən əməs, bəlki iqimdə məwjut bolqan gunah kilduridu. ¹⁸ Iqimdə, yəni mening ətlirimdə heq yaxilikning məwjut əməslikini bilimən; qünki yaxilik qilix niyitim bar bolsimu, uni qilalmaymən. ■ ¹⁹ Xuning üqün özüm halioqan yaxilikni qilmay, əksiqə halimioqan yamanlikni qilimən. ²⁰ Özüm niyət qilmioqan ixni kilsam, buni kilidioqan mən əməs, bəlki iqimdə makan qilqan gunahqur.

²¹ Buningdin özümdiki xundak bir qanuniyətni bayqaymənki, yaxilikni qilmaqci bolqinimda, yamanlik hamən iqimdə manga həmrah bolidu. □ ²² Kəlbimdə Hudaning qanunidin səyünimən; ■ ²³ birak tenimdiki əzalirimda baxqa bir qanuniyətni sezimən. Bu qanuniyət kəlbimdiki qanun bilən jəng kilip, meni tenimdiki əzalirimdiki gunah sadir kilduroquci qanuniyətke əsir kilidu. ■ ²⁴ Nemidegən dərdmən adəmmən-hə! Ölümgə elip baridioqan bu tenimdin kimmu meni kutkuzar?

²⁵ Rəbbimiz Əysa Məsih arkilik Hudaqə təxəkkür bolsun! Xundak kilip, kəlbim bilən Hudaning qanunioqə itaət qilimən, lekin ətlirimdə gunah sadir kilduroquci qanuniyətke

---

■ **7:15** Gal. 5:17. ■ **7:18** Yar. 6:3,5; 8:21. □ **7:21** «**Buningdin özümdiki xundak bir qanuniyətni bayqaymənki, yaxilikni qilmaqci bolqinimda, yamanlik hamən iqimdə manga həmrah bolidu**» — grek tilida «qanuniyət» wə «qanun» birlə söz bilən ipadilinidu. ■ **7:22** Əf. 3:16. ■ **7:23** Gal. 5:17.

itaət qilimən.□

8

Muqəddəs rohtiki hayatlik kanuniyiti

¹ Hulasilisak, Məsih Əysada bolqanlar gunahning jazasioqa məhkum bolmaydu.

² Qünki Məsih Əysada bolqan hayatlikni bəhx etidioan Rohning kanuniyiti adəmni gunahka wə ölümgə elip baridioan kanuniyəttin silərnə halas kildi.□ ■ ³ Qünki *gunahlik* ət elip kelidioan ajizlik tüpəylidin Təwrat kanuni qilalmioqanni Hudaning Əzi *kildi*; U Əz Ooqlini gunahkar ətlik kiyapəttə gunahni bir tərəp kilixka əwətip, əttiki məwjut gunahni *өлümgə* məhkum kiliwətti;□ ■ ⁴ buning bilən *muqəddəs* kanunning həkkanıy təlipi ətkə əgəxməyidioan,

□ **7:25 «Rəbbimiz Əysa Məsih arkilik Hudaqa təxəkkür bolsun!»** — demək, u əzi qilalmaydioan ixni Huda Əzi qilqan; baxkiqə eytkanda, «Rəbbimiz Əysa Məsih arkilik adəmni kutkuzidioan Hudaqa təxəkkür!». **«xundak kilip, qəlbim bilən Hudaning kanunioqa itaət qilimən, lekin ətlirimdə gunah sadir kilduroquqi kanuniyətke itaət qilimən»** — təwəndiki 8-bab, 8-9-ayətni kəring. □ **8:2 «silərnə halas kildi»** — bəzi kona kəqürmə oram yazmilarda «meni halas kildi» dəp yezilidu. ■ **8:2** Yh. 8:36; Rim. 6:18, 22; Gal. 5:1. □ **8:3 «U (Huda) Əz Ooqlini gunahkar ətlik kiyapəttə gunahka qurbanlik süpitidə gunahni bir tərəp kilixka əwətip»** — Əysa Məsih pütünləy insan boldi, uning teni bizning tenimizgə ohxax, biraq uning eti «gunahkar ət» əməs idi; xunga Pawlus uning: «gunahkar ətkə **ohxaydioan** ətlik kiyapətlik təndə dunyaoqa kəlgənlikini bayan kilidu. ■ **8:3** Ros. 13:39; Rim. 3:28; Gal. 2:16; İbr. 7:18.

balki Rohqa egixip mangidioʻan bizlarda emalgə axurulidu. □

⁵ Qunki etke boysunidioʻanlar etke has ixlarning oyida yuridu; Mukəddəs Rohqa boysunidioʻanlar bolsa, xu Rohqa ait ixlarning oyida yuridu. □ ■ ⁶ Ettiki oy-niyətlər adəmnı elümgə elip baridu; Mukəddəs Rohqa ait oy-niyətlər hayatlık wə hatirjəm-amanlıktur; ⁷ qunki ettiki oy-niyətlər Hudaoʻa düxmənliktur; qunki et Hudaning qanunioʻa boysunmaydu həm hətta uningəa boysunuxi mumkin əməs; ⁸ əttə boləanlar Hudani hursən qilalmaydu.

⁹ Əmma silərgə kəlsək, pəkət Hudaning Rohi dər wəkə iqinglarda yaxawatqan bolsa, silər əttə əməs, balki Rohəta yaxaysilər. Əmma Məsihning Rohioʻa igə bolmioʻan adəm bolsa, u Məsihkə mənsuplardın əməs. ■ ¹⁰ Lekin Məsih qəlbinglarda bolsa, teninglar gunah tüpəylidin elümning ilkidə bolsimu, həkkanıylik tüpəylidin rohinglar hayattur. □ ¹¹ Halbuki, elgən Əysani elümdin Tirildürgüqining Əzidiki Roh

---

□ **8:4** «**mukəddəs qanunning həkkanıy təlipi... (Mukəddəs) Rohqa egixip mangidioʻan bizlarda emalgə axurulidu**» — «qanunning həkkanıy təlipi» — kirix səzimizdə «ixəngüqilərnıng Təwrat qanuni bilən munasiwiti toʻqruluk» yazoʻqinimizni kəruŋg. □ **8:5** «**Mukəddəs Roh**» — grek tilida «Roh». 6-, 13-, 23-, 26- wə 27-ayəttimu xundaq. ■ **8:5** 1Kor. 2:14. ■ **8:9** 1Kor. 3:16. □ **8:10** «**Lekin Məsih qəlbinglarda bolsa, teninglar gunah tüpəylidin elümning ilkidə bolsimu, həkkanıylik tüpəylidin rohinglar hayattur**» — demək, birsi etiqad arqilıq Hudaning həkkanıylikioʻa erixkən bolsa, xu haman mənggülik hayat unıng rohida baxlinidu. Baxqa birhil tərjimisi: «həkkanıylik tüpəylidin (Mukəddəs) Roh silərnıng hayatinglar boldi».

silərdə yaxisa, Məsihni ölümdin tirildürgüqi qəlbinglarda yaxawatқан Rohi arqilik ölidioqan teninglarnimu hayati küqkə igə qilidu. □ ■

¹² Xuning üqün, qerindaxlar, biz ətkə qəzdar əməs, yəni uningoqa əgixip yaxaxka qəzdar əməsmiz. ¹³ Qünki ətkə əgixip yaxisanglar, halak bolisilər; lekin Muqəddəs Rohqa tayinip əttiki qilmixlarni ölümgə məhkum qilsanglar, yaxaysilər. □ ¹⁴ Qünki kimlərki Hudaning Rohining yetəqilidikdə yaxisa, xularning həmmisi Hudaning pərzəntliridur. ■ ¹⁵ Qünki silər qobul qiloqan roh qulluqqa ait əməs, xundakla silərnə kayta qorkunqqa saloquqi birhil roh əməs, bəlki silər oqulluqqa elip baridioqan Rohni qobul qiloqansilər; U arqilik «Abba, ata!»

□ **8:11** «Məsih Əysani ölümdin Tirildürgüqi» — Huda, əlwəttə. «**Həlbuki, əlgən Əysani ölümdin Tirildürgüqining Özidiki Roh silərdə yaxisa, Məsihni ölümdin Tirildürgüqi qəlbinglarda yaxawatқан Rohi arqilik ölidioqan teninglarnimu hayati küqkə igə qilidu**» — bu bayanni ikki tərəptə qüxəngili bolidu: (1) Huda qiyamət künidə bu dunyada ölidioqan tenimizni tirildüridu; (2) tenimiz bu dunyada gunah tüpəylidin «ölümgə məhkum boloqan» (10-ayət), lekin Huda bizgə Öz Rohi arqilik hayat ətküzüp, tenimizni küqəytip janlanduridu. Bizningqə hər ikki mənisi toquridur. ■ **8:11** Rim. 6:4, 5; 1Kor. 6:14; 2Kor. 4:14; Əf. 2:5; Kol. 2:13. □ **8:13** «... **Ətkə əgixip yaxisanglar, halak bolisilər**» — grek tilida «... ətkə əgixip yaxisanglar, əlisilər». ■ **8:14** Gal. 5:18.

dəp nida qilimiz. □ ■ 16 Roh bizning öz rohimiz bilən billə bizning Hudaning baliliri ikənlikimizgə guwahlik beridu. ■ 17 Hudaning baliliri ikənmiz, əmdi mirashorlarmu bolimiz — Hudaning mirashorliri həmdə Məsih bilən tənq mirashor bolimiz — pəkətlə uning bilən tənq azab-okubət tartsaqla, uning bilən xan-xərəptin tənq bəhrimən bolimiz.■

Kəlgüsidiki xan-xərəp

18 Qünki mən hazırki azab-okubətlərləning kəlgüsidə bizdə axkariliniđioqan xan-xərəplərgə heq selixturoquqiliki yok dəp həsabaymən. □ ■ 19 Qünki pütkül kainat Hudaning oququllirining ayan qilinixini intizarlik bilən kütməktə. 20-21 Qünki yaritiloqan kainat *Hudaning ləniti*

□ **8:15 «...silər oququlluqqa elip baridiqan Rohni qobul qilqansilər»** — «oququlluqqa elip baridiqan», demək. Grek tilida bu söz adəttə birsin- ing yetim balini öz oquqlum dəp qobul qilip bekiwelixini kərsitidu. «U arkilik «Abba, ata!» dəp nida qilimi» — «Abba» degən söz ibraniy tili bolup, «səyümlük ata» degən mənide. «Abba» həm səyümlük munasiwətni həm hərmətni bildüridu. Pawlus ibraniy tilidiki bu sözni grek tilida səzləydiqan Rim xəhəridiki etiqađqilaroqə muxu yərdə tonuxturidu. ■ **8:15** Yəx. 56:5; 1Kor. 2:12; Gal. 3:26; 4:5, 6; 2Tim. 1:7. ■ **8:16** 2Kor. 1:22; 5:5; Əf. 1:13; 4:30. ■ **8:17** 2Tim. 2:11,12.

□ **8:18 «kəlgüsidə bizdə axkariliniđioqan xan-xərəplərgə heq selixturoquqiliki yok»** — «heq selixturoquqiliki yok» grek tilida «selixturuxqa ərziməydu». «Bizdə axkariliniđioqan xan-xərəplər» — baxqa birhil tərjimisi: «bizgə axkariliniđioqan xan-xərəplər...». Birəq keyinki ayətkə qaridoqanda tərjimimiz toquqidur. ■ **8:18** Mat. 5:12; 2Kor. 4:10, 17; Fil. 3:20; 1Pet. 4:13; 1Yuqa. 3:1, 2.

astida kelip, bimənilikkə qəktürüldi. Bu, kainatning öz ihtiyari bilən əməs, bəلكi uni qəktürgüqining iradisi bilən boldi wə xundak ümidi bilən boldiki, kainat özimu qirixtin boləqan kulluktin kütquzulup, Hudaning pərzəntlirigə beqixlinidioqan xan-xərəpkə təwə boləqan hərlükkə erixtürülüxtin ibarət idi.

²² Qünki pütkül kainatning həziroʻiqə nalə-pəryad kətürüp, tuqut toloʻiqining azabini birliktə tartiwatqanliqini bilimiz. ■ ²³ Yaloʻuz kainat əməs, hətta bizmu, yəni *mukəddəs* Rohning tunji qikarəqan mewisidin bəhrimən boləqan bizlərmu dilimizda nalə-pəryad kətürməktimiz həmdə *Hudaning* oqulliri süpitidə qəbul kiliniximizni, yəni tenimizning nijatning hərlükigə qikirilixini intizarliq bilən

kütmäktimiz. □ ■

²⁴ Biz ümidkə baʼqlanʼoʻyaqka tkuzuloʻyanikänmiz. Lekin ümid kilingan nersə körülgän bolsa, u yənə ümid bolamdu? Kimmu köz aldidiki nersini ümid kilsun? ²⁵ Birak, tehi körmiginimizgə ümid baʼqliʼoʻyanikänmiz, uni säwrqanlik bilän kütüximiz keräktur.

²⁶ Xuningdäk, insaniy ajizlikimizda *Mukəddäs*

□ **8:23 «...Hudaning oʻqulliri süpitidə qobul kiliniximiz...»** — grek tilida «oʻqullukka qobul kiliniximizni». «yaloʻuz kainat əməs, hətta bizmu, yəni Mukəddəs Rohning tunji qikarʼoʻyan mewisidin bəhrimən bolʼoʻyan bizlərmu dilimizda nalə-pəryad kətürmäktimiz həmdə (Hudaning) oʻqulliri süpitidə qobul kiliniximizni, yəni tenimizning nijatning hərlükigə qikirilixini intizarlik bilän kütmäktimiz» — bu ayəttiki üq nukta toʻqruluk tohtilimiz; (1) «Mukəddəs Rohning tunji qikarʼoʻyan mewisi»; bu ibarining bəlkim ikki jəhəti bar: (a) Mukəddəs Roh barlik ixəngüqilərdə Hudaning mewisini, yəni muhəbbət, xadlik, hatirjəmlilik kətarliklarni qikiridu; bu mewə bolsa Hudaning padixahlikining bu dunyada qikarʼoʻyan tunji mewisidur wə xundakla uning reallikʼoʻya ispat bolidu (14:17ni körüng); (ə) ixəngüqilə əzliridə qikirilʼoʻyan bu mewidin bəhrimən bolup, uningdin Hudaning padixahlikining kəlgüsidə pütkül dunyʼoʻya, jümlidin əzlrining həmmisi üstigə toluq həkümranlik kilidioʻyanlikʼoʻya ispat həm kapalət dəp bilidu; (2) «oʻqul süpitidə qobul kilinix» — kona zamanlarda mətiwər adəm məlum namrat yaki «jəmiyəttə orni yok» bir yax kixini bekiwalmakqi bolsa, jamaətni qong sorunʼoʻya qakirip uni «öz oʻqlum», «öz kizim» dəp jakarlaytti. Rosul Hudamu kəlgüsidə aləm aldida ixəngüqilərnə «Öz oʻqlum» dəp xundak jakarlaydioʻyanlikini kərsətməkqi. (3) «tenimizning nijattiki hərlükkə qikirilixi» — həzir ixəngüqilərgə Hudaning nijat-iltipati bilən yengi rohi, yengi kəlbi bar; Məsih Əysa biz üqün erixkən nijatta yənə «yengi tenimiz»mu bar, kiyamət künidə uni U bizgə beridu. ■ **8:23** Luqa 21:28.

Roh kelip bizgə yardım qıladı; qünki qandaq dua qıximiz kerəklikini bilməymiz. Lekin Rohning Əzi ipadiligüsiz nalə-pəryad bilən biz üçün *Hudaning aldida* turup dua-tilawət qılmaqta. □ ■ ²⁷ İnsanlarning kəlbini inqikiləp kəzitip Qarıoquci bolsa, *Mukəddəs* Rohning oyniyətlirining nemə ikənlikini bilidu; qünki U Hudaning iradisi boyiqə mukəddəs bəndiliri üçün *Hudaning aldida* dua qılıp ətünməktə. ²⁸ Xundakla xuni bilimizki, pütkül ixlar Hudani səyidiolanlarning, yəni uning məxsət-muddiasi boyiqə qaqiriloanlarning bəht-bərikitigə birliktə hizmət qılmaqta. ²⁹ Qünki Huda aldın kəngligə pükəkənkixilərnı, ularning kəlgüsidadə Əz Ooqlining obrazioqa ohxax bolidioqinini, Ooqlining nuroqun kerindaxliri arisidiki tunji ooqli bolidioqinini aldın bəlgiligən. □ ■ ³⁰ Aldın bəkitkən kixilərnı U qakirdi, qaqiroqan kixilərnı U həkkanıy qıldı; həkkanıy qıloanlarğa U xan-xərəp ata qıldı.

Hudaning mehır-muhəbbitining küqlükliki

³¹ Undaқта, bu ixlarğa yənə nemə dəyli? Huda biz tərəptə turoqanikən, kimmu bizgə qarxi qıqalisun?! ■ ³² Əz Ooqlinimu ayımay, Uni

□ **8:26** «...insaniy ajizlikimizda **Mukəddəs Roh kelip bizgə yardım qıladı...** » — «Mukəddəs Roh» — grek tilida pəqət «Roh» deyilidu. ■ **8:26** Mat. 20:22; Yak. 4:3. □ **8:29** «**Huda... Ooqlining nuroqun kerindaxliri arisidiki tunji ooqli bolidioqinini aldın bəlgiligən**» — «tunji ooql» birinçi orunda, muxu yərdə pütkül aləmdə birinçi orunda turidu, əlwəttə. «Zəb.» 89:27ni kəring. ■ **8:29** Kol. 1:18. ■ **8:31** Qel. 14:8.

həmmimiz üçün pida yoliğa tapxuroğan *Huda*, Uningğa koxup həmmi bizgə xərtsiz ata qılmay qalarmu? ■ ³³ Kimmu Hudaning tallioqanliri üstidin xikayət qilalisun?! Huda həkkaniy qiloğan yərdə, ■ ³⁴ kimmu gunahqa məhkum qilalisun? Ölgən, xundakla tirilgən wə Hudaning ong yenida turuwatқан, həmdə biz üçün *Hudaning aldida* turup dua-tilawət kiliwatқан Məsih xundak qilarmu?! □ ■

³⁵ Kim bizni Məsihning mehır-muhəbbitidin ayriwetəlisun? Japa-muxəkkətmu, dərd-ələmmu, ziyankəxlikmu, aqarqilikmu, yalingaqlikmu, heyim-hətərmu yaki qiliqmu?

³⁶ *Muqəddəs yazmilarda* eytilöinidək: —

«Seni dəp kün boyi qirilmaktimiz, Boquzlinixni kütüp turoğan qoylardək hesablanmaktimiz». □ ■

³⁷ Birak bizni Səyğüqigə tayinip bularning həmmisidə qaliplarning qalipi bolmaktimiz;

³⁸ Xuningğa kət'iy qayil qilindimki, məyli ölüm bolsun həyatlik bolsun, pərixtilər bolsun jin-xəytan həkümranlar bolsun, hazırki iqlar yaki kəlgüsidiki iqlar bolsun, hərқандақ rohıy

■ 8:32 Yar. 22:12; Yəx. 53:5; Yh. 3:16. ■ 8:33 Yəx. 50:8.

□ 8:34 «**Ölgən, xundakla tirilgən wə Hudaning ong yenida turuwatқан, həmdə biz üçün ... dua-tilawət kiliwatқан Məsih**» — «Hudaning ong yenida» bolsa aləmning əng yukiri jayi, həmmi baxquridioğan yər. ■ 8:34 Ibr. 7:25. □ 8:36

«**Seni dəp kün boyi qirilmaktimiz, boquzlinixni kütüp turoğan qoylardək hesablanmaktimiz**» — «Zəb.» 44:22 — nəkil költürölgən bu ayət boyiqə ixəngüqilər Hudaning yolida, Hudani dəp kəp japa-muxəkkətlərgə wə ziyankəxlikkə uqrixi mumkin. ■ 8:36 Zəb. 44:22; 1Kor. 4:9; 2Kor. 4:11.

küqlər bolsun, □ 39 pələk bolsun hang bolsun, xundakla pütkül kainatta yaritiloqan hərəkəndak baxka bir xəy'i bolsun, bizni Rəbbimiz Məsih Əysada bolqan Hudaning mehır-muhəbbitidin heqqaqan ayriwətküqi bolalmaydu.

9

Huda wə Uning tallioqini Israil

1 Mən Məsihtə həkikətəni səzləymən, yaloqan gəp eytmaymən, wijdanim Mukəddəs Rohning ilkidə bolup özəmgə guwahlik kilmakta —□ ■
 2 Kəlbimdə zor dərd-ələm wə tügiməs azab bar.
 3-4 Qünki mening buradərlirim, yəni jismani yəhəttiki kərindaxlirim bolqan Israillarni *nijat tapkuzalisam Hudaning* lənitigə kəlip Məsihtin məhrum kiliniximni tiləxkə razi idim; ular Israillar! — ularoqa oqulluq həkuki, *Hudaning* xan-xəripining ayan kilinixi, əhdiliri, Təwrat qanunining amanət boluxi, ibadət hizmətliri wə

□ 8:38 «**pərixtilər bolsun jin-xəytan həkümranlar bolsun,...**» — «jin-xəytan həkümranlar» bolsa grek tilida pəkət «həkümranlar»la deyilidu. Injilda bu söz adəttə jin-xəytanlarni kərsitidu («Əf.» 6:12ni kərüng). «**hərəkəndak rohıy küqlər bolsun**» — grek tilida «hərəkəndak küqlər bolsun».

□ 9:1 «**mən Məsihtə həkikətəni səzləymən**» — «Məsihtə»: «Məsihgə mənəsup bolup, Uning yetəkqilikidə, Uningdin iltipət, küq-qüdrətni aloqanda.....» degən mənədə,. «Kırix söz»imiznimu kərüng. ■ 9:1 Rim. 1:9; 2Kor. 1:23; 11:31; Gal. 1:20; Fil. 1:8; 1Tes. 2:5; 5:27.

Təwrat wədiliri nesiwə kılındi. □ ■⁵ Uluoq *ibranıy* ata-bowiliri ularningkidur; jismanıy jəhəttə Məsih ularning əjdadidur. U barlık məwjudat üstidin həküm sürgüqi, mənggü mubarək Hudadur. Amin! □ ■

⁶ — Bırak Hudaning *Israiloqa boloqan* səzi bikar boldi, deməymən; qünki Israildin boloqanlarning həmmisila həkikiy Israil hesablanmaydu; ■ ⁷ xuningdək, İbrahımning əwladlıri bolsimu, həmmisila uning pərzəntlıri hesablanmaydu. Qünki *mukəddəs yazmilarda İbrahımoqa*: «İshəktin tərəlgənlərle sening nəsling hesablınidu» — deyilgən. □ ■

⁸ Demək, jismanıy jəhəttin *İbrahımdin* tərəlgən

□ **9:3-4 «ularoqa oqulluk hokuki,... wə Təwrat wədiliri nesiwə kılındi»** — «oqulluk hokuki» degəklik, Məsih arkilik Hudaqa oqul boluxtiki imtiyaz. ■ **9:3-4** Mis. 32:32; Rim. 10:1; Mis. 4:22; Qan. 7:6; Rim. 2:17; 3:2; Əf. 2:12.

□ **9:5 «uluq ibranıy ata-bowiliri»** — demək, İbrahım, İshək, Yəqub, Yüsüp wə Yəhuda katarlıklar. **«jismanıy jəhəttə Məsih ularning əjdadidur»** — demək, Məsihning tuoquluxining **rohıy jəhətimu** bar idi — U həm insandin (pək Israillik kız Məryəmdin) həm Mukəddəs Rohdin tuoquloqan. **«...məsih ularning əjdadidur. U barlık məwjudat üstidin həküm sürgüqi, mənggü mubarək Hudadur. Amin!»** — rosul Pawluska əng dərd yətküzidiqan ix — Məsih Israilda tuoquloqan wə toluq Hudalik təbiiti bolsimu, Israilar əzliri uni, yəni öz Məsihini heq tonumaytti. ■ **9:5** Yər. 23:6; Yh. 1:1; Ros. 20:28; Rim. 1:4; İbr. 1:8,9,10. ■ **9:6** Qəl. 23:19; Yh. 8:39; Rim. 2:28; 3:3; 2Tim. 2:13. □ **9:7 «İshəktin tərəlgənlərle sening nəsling hesablınidu»** — («Yar.» 21:12). Bu söz intayin kışka bolup, toluq mənisi: «Mən sanga wədə kılqan əwladlıring, yəni pütkül dunyaqa bəhtimni yətküzidiqan əwladlıring İsmaildin əməs, İshəktinla kelip qıqıdu» degəndək. ■ **9:7** Yar. 21:12; Gal. 3:29; 4:23; İbr. 11:18.

pərzəntlər Hudaning pərzəntliri bolıwərməydu, bəlki *Hudaning* wədisi arqılık tərəlgənlər *Ibrahımning* həkikiy nəsli hesablıdu. ■

⁹ Qünki Hudaning bərgən wədisi mundaq idi: «*Kelər yili* muxu qaşda qayıp kelimən, Sarah bir oşuloğa ana bolıdu». □ ■

¹⁰ Uning üstigə, Riwkah bir ərdin, yəni əjdadımız Ishaktin *qoxkezəkgə* hamilidar bolqanda, ■ ¹¹⁻¹² Pərzəntliri tehi tuşulmıqanda, heçqandaq yahxi yaki yaman ixnimu kılmasta, Huda Özining adəmlərni tallaxtıki muddiasining ularning kıloğan ix-əməllirigə əməs, pəkət Qaqıroquqi bolqanning iradisigə asaslanoğanlıkını kərsitix üqün, Riwkahğa: «Qongi kikiqing hizmitini kılidu» — deyilgənidi. □ ■ ¹³ Huddi yənə muqəddəs yazmılarda eytilöşinidək: «Yakupni söydüm, Əsawdin nəprətləndim». □ ■

¹⁴ Undaqta, bularğa nemə dəyli? Hudada adalətsizlik barmu? Hərgiz yoq! ■ ¹⁵ Qünki Huda Musaqə mundaq degən: —

■ **9:8** Gal. 4:28. □ **9:9** «*Kelər yili muxu qaşda qayıp kelimən, Sarah bir oşuloğa ana bolıdu*» — («Yar.» 18:10, 14). Bu ayəttə deyilgən «oşul» Ishaq bolıdu. ■ **9:9** Yar. 18:10. ■ **9:10** Yar. 25:21.

□ **9:11-12** «*Huda Özining adəmlərni tallaxtıki muddiasining ularning kıloğan ix-əməllirigə əməs, pəkət Qaqıroquqi bolqanning iradisigə asaslanoğanlıkını kərsitix üqün...*» — «Qaqıroquqi bolqan» — Huda Əzi, əlwəttə. «*Qongi kikiqing hizmitini kılidu*» — («Yar.» 25:23). Qoxkezəkning kikiqi Yakup, qongi Əsaw bolıdu. ■ **9:11-12** Yar. 25:23.

□ **9:13** «*Yakupni söydüm, Əsawdin nəprətləndim*» — Təwrat, «Mal.» 1:2-3. ■ **9:13** Mal. 1:2-3. ■ **9:14** Qan. 32:4; 2Tar. 19:7; Ayup 34:10.

«Kimgə rəhim qiloum kəlsə, xuningoʻya rəhim kilimən, Kimgə iq aʻoritkum kəlsə, xuningoʻya iq aʻoritimən». □ ■

¹⁶ Demək, bu ix insanning iradisigə yaki ularning tirixqanliqioʻya əməs, bəlki rəhimdillik kərsətküqi Hudaʻoʻya baʻqliktur. ¹⁷ Qünki Huda mukəddəs yazmilarda Pirəwngə mundak degən: — «Mening seni tikliximdiki məxsət dəl xuki, kudritimni üstüngdə kərsitix həmdə namimning pütkül jahanoʻya jakarlinixi». □ ■

¹⁸ Demək, Huda halioʻiniʻoʻya rəhim qilidu, halioʻinini tax yürək qilidu.

Hudaning oʻazipi wə xapaiti

¹⁹ Əmdi bəlkim sən manga: «Hudaning iradisigə heqkim qarxi qikəlmaydioʻyan tursa, undakta Huda nemə üqün insanni əyibləydu?» — deyixing mumkin.

□ 9:15 «Kimgə rəhim qiloum kəlsə, xuningoʻya rəhim kilimən, kimgə iq aʻoritkum kəlsə, xuningoʻya iq aʻoritimən» — «Mis.» 33:19. ■ 9:15 Mis. 33:19. □ 9:17 «Qünki Huda mukəddəs yazmilarda pirəwngə mundak degən:…» — Pirəwn Misirdiki padixah bolup, Israillarni kullukqə saloʻjan. U Hudaning Musa pəyoʻəmbər arkilik kəlgən pərmanlirioʻya zor qarxilik kərsətkən wə baroʻanseri Hudaʻoʻya qarap əz kənglini tax kilip Uning səzini anglimioʻyan. Biraq ahir berip Huda Əzining xan-xəripini kərsitix üqün, «Misirdin qikix»ta hatiriləngəndək, «Huda Pirəwning kənglini kattik kildi» (9:12) wə xuning bilən Israilni uning qolidin kutquzux üqün nuroʻun məjzilərnə yaratti. «**Mening seni tikliximdiki məxsət dəl xuki, kudritimni üstüngdə kərsitix həmdə namimning pütkül jahanoʻya jakarlinixi**» — «Mis.», 9:16. ■ 9:17 Mis. 9:16.

20 Birak, ey insan, Huda bilən takallaxkudək kimsən? Kelipta xəkilləndürüliwatқан nərsə özini xəkilləndürgüqigə: —

«Meni nemə üqün bundak yasiding?» — deyələmdü? ■ 21 Humdanqining ohxax bir kallək laydin esil orunoğa ixlitidioğan qaquimu, xundakla adəttiki orunoğa ixlitidioğan qaquimu yasax hokuki yokmu? □ ■ 22 Huda Öz qəzipini kərsitixni wə küq-kudritini tonutuxni niyət qiloğan bolsa, qəzipigə layiq boloğan, həlakətkə təyyarlanoğan «qaqilar»ğa adəttin taxkiri səwrqanliq bilən kəksi-qarnini kəng kilip kəlgən bolsa, uningğa nemə boptu? □ 23-24 Wə xuning bilən Əzining rəhim-xəpkitining nixani qiloğan wə xan-xərapkə muyəssər boluxqa aldin'ala təyyarlioğan «qaqilar»da, yəni Əzi Yəhudiylar arisidinla əməs, bəlki əllər arisidinmu qaqiroğan bizlərdə xan-xəripining qəksizlikini namayan kilix üqün xundak kilixni halioğan bolsa, buningğa nemə

■ 9:20 Yəx. 29:16, 45:9; Yər. 18:6. □ 9:21 «**Humdanqining ohxax bir kallək laydin esil orunoğa ixlitidioğan qaquimu, xundakla adəttiki orunoğa ixlitidioğan qaquimu yasax hokuki yokmu?**» — «esil orunoğa ixlitidioğan qaquimu... adəttiki orunoğa ixlitidioğan qaquimu...» nemini kərsitidu? Məsilən, bir qaquida ey hojayini xarab iqidu, baxqa bir qaquğa balining tərətliri elinidu. Ikkisining öz ixlitix orni bar; birak bularning biri «esil» biri «adəttiki» dəp həsablinidu. ■ 9:21 2Tim. 2:20. □ 9:22 «**həlakətkə təyyarlanoğan «qaqilar»**» — yaki «əzlidirini həlakətkə təyyarlioğan «qaqilar»».

boptu?□

²⁵ Bu huddi Hudaning Hoxiya pəyoqəmbər arkilik eytkinidək: —

«Əsli həlkim hesablanmıoğan həlkni həlkim, Əsli səymigənlərnı səygənlirim dəymən»;□ ■

²⁶ wə yənə: — «Burun ularoqa: «Silər Mening həlkim əməssilər» deyilgən jayda, Kəlgüsidə dəl xu jayda ularoqa «Tirik Hudaning oqulliri!» degən nam berilidu».□ ■

²⁷ Yəxaya pəyoqəmbərnu İsrail toqruluk

□ 9:23-24 «Huda Əz oqəzipini kərsitixni wə küq-қudritini tonutuxni niyət қилоqan bolsa, oqəzipigə layik болоqan, ҳалакətkə təyyarlanoqan «қақилар»oqa adəttin taxkiri səwrqanliқ bilən kəksi-қarnini kəng қилиp kəlgən bolsa, uningoqa nemə boptu? Wə xuning bilən əzining rəhim-xəpқitining nixani қилоqan wə xan-xərpəкə muyəssər boluxқа aldin'ala təyyarlioqan «қақилар»da, yəni Əzi Yəһudiylar arisidinla əməs, bəlki əllər arisidinmu qaqiroqan bizlərdə xan-xəripining qəksizlikini namayan қилиx üqün xundaқ қилиxni halioqan bolsa, bununoqa nemə boptu?» — (22-24-ayət) oқurmənlər diққət қилса biliduki, Pawlus əzining uxbu muқim soalioqa javab bərməydu. Soalning omumiy xəкли: «Huda xundaқ қилиxni halioqan bolsa əmdi bizning қандақmu uning bilən takallixix һoқuқimiz bar?» degəndək. Əyni əһwal uning deginidək bolsun yaki bolmisun, bu bizning iximiz əməs, bəlki Hudaningkidur. Bizgə nisbətən əng muқimi xuki, gunahimizdin қutuluxni halisақla, Huda Əzi Məsiһning қurbanliқi arkilik təyyarlioqan towa қилиx etiqadliқ yolini aldimizoqa oқuқ қildi. □ 9:25 «Əsli həlkim hesablanmıoğan həlkni həlkim, əsli səymigənlərnı səygənlirim dəymən» — «Ҳox.» 2:23. ■ 9:25 Ҳox. 2:25

□ 9:26 «Burun ularoqa: «Silər Mening həlkim əməssilər» deyilgən jayda, kəlgüsidə dəl xu jayda ularoqa «Tirik Hudaning oqulliri!» degən nam berilidu» — «Ҳox.» 1:10.

■ 9:26 Ҳox. 2:1; 1Pet. 2:10.

mundak jakarliqanidi: —

«Israillarning sani dengiz sahilidiki kumdak k p bolsimu, lekin p k t birla «kaldi» kutkuzulidu; ■ 28 qunqi, P rw rdigar  z ixini t gitiwetip, h kkaniylik bil n tezdin uni ijra qilidu; qunqi U y r yuzid  h kumini t lt k s w  tez ijra qilidu».□ ■

29 Y xaya p yoq mb r y n  aldin eytkinid k: — « g r samawi koxunlarning S rdari bolojan P rw rdigar bizg  bir n sil qaldurmiojan bolsa, Sodom x hirid k, Gomorra x hirid k *yokalojan* bolattuk».□ ■

Israillarning putlixip ketixi

30 Undaqt , bularoqa nem  deyiximiz ker k? H kkaniylikka intilmig n  llikl r h kkaniylikka, y ni etikadka asaslanojan

---

■ 9:27 Y x. 10:22. □ 9:28 «Israillarning sani dengiz sahilidiki kumdak k p bolsimu, lekin p k t birla «kaldi» kutkuzulidu; qunqi, P rw rdigar  z ixini t gitiwetip, h kkaniylik bil n tezdin uni ijra qilidu; qunqi U y r yuzid  h kumini t lt k s w  tez ijra qilidu» — (27-28-ay t) «Y x.» 10:22-23. B zi kona k q rm  yazmilarda Y xayaning bexariti s l k skir k: «P rw rdigar bu y r yuzi  stid n qikarojan h kumini t lt k s w  tez ijra qilidu» d p n kil k lt r lidu. ■ 9:28 Y x. 10:22, 23. □ 9:29 « g r samawi koxunlarning S rdari bolojan P rw rdigar bizg  bir n sil qaldurmiojan bolsa, Sodom x hirid k, Gomorra x hirid k *yokalojan* bolattuk» — «Y x.» 1:9. Oqurm nlarning esid  barki, Huda Sodom w  Gomorra x h rlirini r zilliki t p ylidin  stig  ot w  g ng rt yaqdurup yokatkan («Yar.» 19-bab). ■ 9:29 Yar. 19:24; Y x. 1:9; 13:19; Y r. 50:40;  z. 16:46.

birhil h kkaniylikka erixti. □ 31 Lekin Israil h kkaniylikni k rs tk n T wrat kanunioʻya intilgini bil n kanunning t lipig  yet lmidi.■

32 Nem  uqun? Qunki ularning *h kkaniylikka* intilixi etika  bil n  m s, b lki «sawablik ixlar» bil n idi. Ular «putlikaxang tax»ka putlixip yikilip quxti; □ 33 huddi *muk dd s yazmilarda* yeziloʻinid k:

«H lkni putlixidioʻan putlikaxang taxni,
Ad mni yikididioʻan qoram taxni Zionoʻya
qoydum,
Uningoʻya etika  kilouqi h rgiz yerg  karitilip
qalmas».□ ■

□ 9:30 «**alliklar**» — y ni «Y hudiy  m sl r». ■ 9:31 Rim. 10:2; 11:7. □ 9:32 «**ularning h kkaniylikka intilixi etika  bil n  m s, b lki «sawablik ixlar» bil n idi**» — «sawablik ixlar»: — okurm nl rg  muxu m ktuptin hazir ayan boliduki, Huda aldida bizg  heq ix «sawab» hesablanmaydu; h kkaniylik p k t u  w tk n M sihk  baqlioʻan etikattin kelidu. Xunga «sawablik ixlar» («Huda bu ixlar arkilik manga sawab qoxup beridu» deg n m nid  qux ng n bolsak) Huda aldida k t'iy m wjut  m stur. □ 9:33 «**Ad mni yikididioʻan qoram taxni Zionoʻya qoydum**» — «Zion» deg n, Yerusalemning yaki Israilning bir x iriy nomi. «**H lkni putlixidioʻan putlikaxang taxni, ad mni yikididioʻan qoram taxni Zionoʻya qoydum, uningoʻya etika  kilouqi h rgiz yerg  karitilip qalmas**» — toluq bexar t «Y x.» 8:14, 28:16d  tepilidu. Okurm n bu ay tl rni  zi okusa uningdin bu taxning  ysa M sihning ik nlikini k r leydu. Uni qobul qilmoʻanlar h kkaniylikka erixm y yikilidu; uni qobul qilmoʻanlar h kkaniy kilinip tik turidu. ■ 9:33 Z b. 2:12; 118:22; P nd. 16:20; Y x. 8:14; 28:16; Y r. 17:7; Mat. 21:42; 1Pet. 2:6.

10

¹ Kerindaxlar, yürək intizarim, xundaqla Hudaʼoʻya yelinixim Israillarning kutkuzuluxi üqündur. ² Qünki xuningoʻya guwahlik berimänki, ularning Hudaʼoʻya həkikətənmu kizojin intilixi bar, birak ularning intilixi həkikiy bilim üstigə kuruloʻan əməs. □ ■ ³ Qünki ular Hudaning həkkanıylikini bilmigəqkə, uning ornioʻya əzlrining həkkanıylikini tikləxkə tirixip, Hudaning həkkanıylikioʻya boysunmidi. ⁴ Qünki Təwrat kanunining nixan-məksiti Məsihning Əzidur; xuning bilən etikad kילוquqilarning hər biri üqün həkkanıylik bar boldi. □ ■ ⁵ Qünki Təwrat kanunioʻya əməl kilixtin kəlgən

□ **10:2 «ularning (Yəhudiylarning) Hudaʼoʻya həkikətənmu kizojin intilixi bar, birak ularning intilixi həkikiy bilim üstigə kuruloʻan əməs»** — «həkikiy bilimgə üstigə kuruloʻan əməs»: Yəhudiylarning kəp diniy məzhəpidikilərgə nisbətən əng muhim ix Təwrat kanuni üstidiki «bilim» wə «bilim axurux» idi. Xuning bilən Pawlusning bu səzi ixən migən Yəhudiylaroʻya bək eoʻjir kelixi mumkin idi. ■ **10:2** Ros. 22:3; Rim. 9:31; Gal. 4:17.

□ **10:4 «Təwrat kanunining nixan-məksiti Məsihning Əzidur»** — grek tilida «nixan-məksət» degənning «hatimə» degən yənə bir mənisi mu bar. Demək, ayətning mənisi: (1) Hudaning Təwrat kanunida boləan məksiti insanoʻya əz gunahini tonutup, Məsihning kutkuzuxioʻya mohtaj boləanlikini bildürüxtin ibarət idi; xunga Huda kanunni bərgən waqtida Məsihning dunyoʻya kelixini kəzligənidi; (2) Məsih Əzi Təwrat kanunini mukəmməl əməlgə axurdi, jümlidin Təwrat kanuni tələp kילוan, xundaqla bəxarət bərgən gunahni yuyidioʻyan qurbanlikni kildi; (3) Məsih Təwrat kanunini toluq əməlgə axuroʻqandin keyin, etikad kילוquqilar üqün uning heq təlipi qalmidi (7:4ni kərüng). Məzkur ayət bu mənilirining həmmisini əz iqigə alidu. ■ **10:4** Mat. 5:17; Ros. 13:38; 2Kor. 3:13; Gal. 3:24.

həkkaniylik həkkidə Musa pəyğəmbər mundak yazğan; «Qanunning əmrlirigə əməl qiloğanlar xu ixliridin həyatlik tapidu». □ ■

⁶ Lakin etikadtin bolğan həkkaniylik mundak dəydu: — «Kənglüngdə: — «Kim asmanğa qıkar?» (yəni «Kim Məsihni asmandin elip qüxürər?») ■ ⁷ wə yaki «Həng tegigə kim qüxər?» (yəni «Məsihni ölümdin kim qayturar?») —

□ **10:5** «Qanunning əmrlirigə əməl qiloğanlar xu ixliridin həyatlik tapidu» — «Law.» 18:5 wə yənə «Qan.» 4:1, 6:24.

■ **10:5** Law. 18:5; Əz. 20:11; Gal. 3:12. ■ **10:6** Qan. 30:12.

demigin». □ ■

⁸ Əmdi xu *həkkaniylik* nemə dəydu? — «Söz-kalam sanga yekındur, tilingda wə dilingdidur!» — bu söz-kalam dəl biz jakarlaydioʻan etikađning sөzidur. □ ■ ⁹ Demək, «Əysaning Rəb ikənlikini aozing bilən etirap kılsang wə kəlbıngdə Hudaning uni ölüklər arisidin tirildürgənlikigə ixənsəng, kütquzulisən!» ¹⁰ Qünki insan kəlbidə etikađ kılıx bilən

□ **10:7** **Lekin etikađtin boləjan həkkaniylik mundak dəydu: — Kənglүngdə: — «Kim asmanəya qıkar?» (yəni «Kim Məsihni asmandin elip qүxүrər?») wə yaki «Hang tegigə kim qүxər?» (yəni «Məsihni ölümdin kim kayturar?») — demigin** — (6-7-ayət) nəkil kəltürүlgən ikki ayət: — «Қan.» 30:12-13 . Bu sirlik gəplərning ajayib mənilirı bəlkim mundak: (1) «Kimmu asmanəya qıkar?» — «Kimmu Hudaning asman pələktək yukiri tələp kılojan həkkaniylikioʻa yetəlisun?» degənliktur. Lekin əgər birsi: «Həkkaniylikim mukəmməl, «asmanəya qıkkandəkmən»» degən bolsa, bu degini «Mən Məsihkə ohxax həkkaniy» degəngə barawər bolup, Hudaning Məsihtə kərsətkən mukəmməl həkkaniylikioʻa ahanət kılojan bolidu. Bundak deyixi bəribir Məsihni əzining pəskəx «həkkaniylik»ning dərjisigə qүxүrүp, «Məsihni asmandin qүxүrməkqi» boləjini. (2) «Kimmu hangning tegigə qүxər?» deyixi, bir kixi əz gunahining bədilini təliməkqi bolup dozahta bir məzgil tursam andin gunahımdin halas bolimən» deməkqi boləjini; bu, Məsihning ölümidə gunahimiz үqün jaza tartip bədəl təlixining munga (xundaqla heqkimgə) keriki yok; muxundaq degən kixi «Məsihni ölümdin kim kayturar» degən bolidu, yəni «Məsihni ölüm yolidin kayturux kerək, uning ölüxi kerəksiz, əhmikanə ixtur» degүqi bolidu. Yioʻip eytkanda, heqkim əzigə tayinip Hudaning mukəmməl həkkaniylikioʻa yetəlməydu; heqkim əz gunahı үqün əzi bədəl toliyəlməydu. ■ **10:7** Қan. 30:13 □ **10:8** **«Söz-kalam sanga yekındur, tilingda wə dilingdidur!»** — «Қan.» 30:14. ■ **10:8** Қan. 30:12-14.

həqkaniy kılınıdu, eozıda etirap kılıx bilən nijatka erixidu. ¹¹ Mukəddəs yazmilarda deyilgəndək; «Uningğa etikad kılıuqining hər biri hərgiz yərgə qaritilmas». □ ■ ¹² Qünki bu jəhəttə Yəhudiylar bilən Greklarning pərki yok; hər ikkisinin Rəbbi həmmening Rəbbidur wə Əzigə nida kılıqlarıning həmmisigə mol baylıqlirini ayımaydu. □ ■ ¹³ Qünki: «Kimdikim Rəbning namini qakirip nida kılrsa kütquzulidu». □ ■

¹⁴ Lekin Rəbgə ixənmigən kixi qandaqmu Uningğa nida kılalisun? U toqruluk anglimioğan kixi qandaqmu Uningğa ixənsun? Hux həwər jakarliquqi bolmisa, ular uni qandaqmu angliyalisun? ¹⁵ Xu jakarliquqilar əwətilmigən bolsa, hux həwərnı qandaqmu yətküzəlisun? Mukəddəs yazmilarda yeziloqinidək: «Aman-hatirjəmlık toqruluk hux həwərnı, bəht-saadət toqruluk hux həwərnı yətküzgənlərnıng ayaqliri nemidegən güzəl-

---

□ **10:11** «Uningğa etikad kılıuqining hər biri hərgiz yərgə qaritilmas» — «Yəx.» 28:16. ■ **10:11** Yəx. 28:16; Rim. 9:33. □ **10:12** «Qünki bu jəhəttə Yəhudiylar bilən Greklarning pərki yok» — demək, «bu jəhəttə (Məsih arkilik nijatka erixıxtə) Yəhudiylar bilən Yəhudiy əməslərnıng pərki yok». ■ **10:12** Ros. 15:9; Rim. 3:22. □ **10:13** «Kimdikim Rəbning namini qakirip nida kılrsa kütquzulidu» — «Yo.» 2:32. ■ **10:13** Yo. 2:32; Ros. 2:21.

hə!». ■

16 Birak, huddi Yəxaya *pəyoʻlambərnin*g «I Pərwərdigar, bizning həwirimizgə kimmu ixəndi?» deginidək həmmə adəm hux həwərgə itaət qiləʻan əməs. ■ 17 Xunga etiқad həwərnin anglaxtin kelidu wə xu həwər Məsih toʻruluk səzdə anglitilidu.

18 Lekin xuni soraymənki, ular xu həwərnin anglimioʻqanmidu? Əlwəttə anglidi: — «Ularning sadasi pūtkūl dunyaoʻya,

---

10:15 «Aman-hatirjəmlin toʻruluk hux həwərnin, bəht-saadət toʻruluk hux həwərnin yətküzgənlərnin ayaqliri nemidegən güzəl-hə!» — «Yəx.» 52:7, «Nah.» 1:15. Mənisi bəlkim «hux həwər yətküzgənlər kəlgəndək waқtida kəlgən!» degənni əz iqigə alidu. Bəzi kona kəqürmə yazmilar da «bəht-saadət toʻruluk hux həwərnin...» degən səzlər tepilmaydu. ■ **10:15** Yəx. 52:7; Nah. 2:1. **10:16** «I Pərwərdigar, bizning həwirimizgə kimmu ixəndi?» — «Yəx.» 53:1. ■ **10:16** Yəx. 53:1; Yh. 12:38. **10:17** «... etiқad həwərnin anglaxtin kelidu wə xu həwər Məsih toʻruluk səzdə anglitilidu» — bəzi kona kəqürmə yazmilar: «... etiқad həwərnin anglaxtin kelidu wə xu həwər Hudaning səzidə anglitilidu» deyilidu.

Sözliri yər yüzining qərlirigə yətti». □ ■

19 Yənə xuni soraymənki, Israillar *xu həwərdin* waqip bolmioqanmidu? Aldi bilən, Musa *Israiloʻya* mundaq bexarət bərgən: —

««Həq həlk əməs» boləan bir həlk arqilik silərdə həsət qozəymən,

Nadan bir həlk arqilik qəzipinglarni

□ **10:18 «Lekin xuni soraymənki, ular xu həwərnə anglmioqanmidu? Əlwəttə anglidi...»** — bəzi alimlar muxu yərdiki «ular»ni Israillarni kərsitidu, dəp qaraydu. Ləkin keyinki ayət alahidə Israillarning «anglixə» toqruluk boləoqqa, «ular»ni dunyadiki barlik adəmlər, Yəhudiylar wə Yəhudiy əməslərnimu kərsətsə kerək, dəp qaraymiz. Bu ayətni xundaq qüxinimizki, «Həmmə adəm anglioqan; xunga, Yəhudiy həlkimu qoqum anglioqan». **«Ularning sadasi pütkül dunyoqə, sözliri yər yüzining qərlirigə yətti»** — «Zəb.» 19:4. Zəburdiki bu sözlər əsli asmandiki nurluq jisimlar Hudaning uluqlukini barlik aləmgə ipadiligənliki toqruluk idi. Rosul Pawlus bu sözni nəkil kəltürüp Injildiki hux həwər dunyadiki hər yərlərgə yorutulup tarqitilməqta, deməqci. ■ **10:18** Zəb. 19:4

közöyaymən». □ ■

²⁰ Keyin, Yəxaya pəyoqəmbər intayin yürəklik halda xu bexarətni berip: —

«Özümgə intilmigənlərgə Özümni tapkuzdum, Meni sorimioqanlarğa Özüm köründüm» — dedi. □ ■

²¹ Lekin, U Israillar həkkidə: —

«Mən kün boyi bu itaətsiz wə tərsa həlkə qollirimni uzitip intilip kəldim!» — dəydu. □ ■

11

Hudaning Israil toqıruluk məqsitining ahirida

□ **10:19** «**Heq həlk əməs**» bolqan bir həlk arkilik silərdə həsət közöyaymən, nadan bir həlk arkilik qəzippinglarni közöyaymən» — «Kən.» 32:21. Demək, baxқа әllər anqliqan, qobul qiloqan yərdə, Israil qokum quxəngən. Israillar əsli «nadan, bilimsiz, hudasiz» dəp həsabliqan Yəhudiy bolmioqan hərқaysi yat milləttin bolqan ixəngüqi kixilərninq hux həwərgə ixəngəqkə «Hudaning yengi həlkə» bolqanliqini, ularning bəhtini kərup həsət qilidu, hətta ularğa qəzəplinidu. Musa pəyoqəmbərning «heq həlk əməs» degən sözi kəlgüsi zamanda hasil qilinidioqan Məsihning jamaitini kərsitidu. Ularning kəpinqisi hərқaysi millətlərdin kəlgəqkə, birinqidin ular «bir həlk» yaki «bir əl» bolalmaydu; ikkinqidin, ularning arisida Yəhudiylar kəp bolmaydu. Ular hərhil kixilərdin tərқib tapқaqқа, Yəhudiylar ularni «bir həlk» yaki «bir əl» həsablimaydu həm «heq həlk əməslər» dəp қaraydu. ■ **10:19** Kən. 32:21. □ **10:20** «**Özümgə intilmigənlərgə Özümni tapkuzdum, Meni sorimioqanlarğa Özüm köründüm**» — «Yəx.» 65:1. ■ **10:20** Yəx. 65:1. □ **10:21** «**Mən kün boyi bu itaətsiz wə tərsa həlkə qollirimni uzitip intilip kəldim!**» — «Yəx.», 65:2. ■ **10:21** Yəx. 65:2.

əməlgə axuruluxi

¹ Undaқта, xuni soraymənki: — Huda Өz həlkidin waz kəqtimu? Hərgiz undaқ əməs! Mənmu İbrahim əwladidin, Binyamin kəbilisidin boləqan bir İsrailəu! ■

² Huda aldin kəngligə pükəkən Өz həlkidin waz kəqkini yoқ. Muқəddəs yazmilarda İlyas *pəyoqəmbər* həkqidə nemə deyilgənliki silərgə ayan əməsmu? U İsrailardin azar qekip Hudaəu yelinip: —□ ³ «I Pərwərdigar, ular Sening pəyoqəmbərliringni öltürüxti, qurbangahliringni qekixti. Pəqət özüm yaloquzla kəldim, ular yənə meningmu jenimni almakqi boluxuwatidu», degən.■ ⁴ Hudaning uningəu kayturoqan kalami kandaқ boldi? U: «Baaləu tiz pükmigən yəttə ming adəmni Өzümgə elip kəldim» — degən.□ ■

⁵ Huddi xuningdək, bügünki kündimu Hudaning xapaiti bilən *İsraildin* Өzi tallioqan bir «kəldi» bar.■ ⁶ *Ularning tallinixi* xapaət bilən boləqan bolsa, undaқта əzlrining əjir-əməli bilən boləqan əməs. Əməllərdin boləqan bolsa, xapaət xapaət

---

■ **11:1** Yər. 31:37; 2Kor. 11:22; Fil. 3:5. □ **11:2** «**Huda aldin kəngligə pükəkən Өz həlkidin waz kəqkini yoқ**» — «Huda aldin kəngligə pükəkən (bilgən) həlqi» — bəkim: «Huda həmmidin burun Өz həlqi bolux üçün tallioqan həlk» degən mənidə. ■ **11:3** 1Pad. 19:10,14. □ **11:4** «**Baaləu tiz pükmigən yəttə ming adəmni özümgə elip kəldim**» — «1Pad.» 19:10, 14. «Baal» bir but idi. «7000 adəm», ər kixilərni kərsitidu. ■ **11:4** 1Pad. 19:18. ■ **11:5** Rim. 9:27.

bolmay qalatti. □ ■

⁷ Nətijidə qandak boldi? Israillar izdiginigə erixəlmidi, lekin ulardin tallanoqanlar erixi. Qaloqanlarning bolsa, kəngülliri bihudlaxturuldi. □ ■ ⁸ Huddi muqəddəs yazmilarda eytiloqinidək: —

«Huda ularning roh-qəlbini oqəplətkə saldi, Bügüngə qədər közlrini körməs, Qulaqlirini anglimas qildi». □ ■

⁹ Xuningdək Dawut *pəyoqəmbərmu* mundak degən:

□ **11:6** «Huddi xuningdək, bügünki kündimu Hudaning xapaiti bilən Israildin əzi tallioqan bir «qaldi» bar. Ularning tallinixi xapaət bilən bolqan bolsa, undaқта əzlrining əjir-əmilil bilən bolqan əməs. Əməllərdin bolqan bolsa, xapaət xapaət bolmay qalatti» — (5-6-ayət) Huda Təwrattiki birnəqəqə yərlərdə «Sən Israilni xapaitim bilən tallioqanmən» degənidi (məsilən, «Qan.» 7:7ni körüng). Muxu yərdə rosul Pawlus: Huda xapaiti boyiqə Israillar iqidin «bir qaldi»ni tallioqan, dəydu. İnsan Hudaning yardimigə erixixkə pütünləy layaqətsiz turup, Uningdin mədətkə erixsə, mana bu «Hudaning xapaiti» bolidu. Huda Israillarni ularning məlum bir yahxi yaki uluq əmiligə qarap tallioqan bolsa, undaқта Hudaning tallixi «xapaət»tin bolmioqan bolatti. ■ **11:6** Qan. 9:4. □ **11:7** «Nətijidə qandak boldi? Israillar izdiginigə erixəlmidi, lekin ulardin tallanoqanlar erixi. Qaloqanlarning bolsa, kəngülliri bihudlaxturuldi» — demək, Israillar izdigən həkqaniylikqə həmmisila erixəlmigən əməs; ularning iqidin Hudaning xapaəti bilən Huda tallioqan «qaldi»lar həkqaniylikqə erixkən. ■ **11:7** Rim. 9:31. □ **11:8** «Huda ularning roh-qəlbini oqəplətkə saldi, bügüngə qədər közlrini körməs, Qulaqlirini anglimas qildi» — «Qan.» 29:4 həm «Yəx.» 29:10. ■ **11:8** Qan. 29:2; Yəx. 6:9; 29:10; Əz. 12:2; Mat. 13:14; Mar. 4:12; Luqa 8:10; Yh. 12:40; Ros. 28:26.

«Ularning dastihini oʻzligigə qapqan wə tuzak bolup,

Ularini putlaxturup, qilmixlirini oʻz bexioqa qūxūrsun!■

¹⁰ Kəzliri qarangoʻulixip, kərəlmisun;

Bəllirini mənggü ruslatmay püküldürgəysən!»□ ■

¹¹ Undakta, xunimu sorayki: *Israillar* yikilip qaytidin turoʻuzulmaslikka putlaxkanmu?

Hərgiz undak əməs! Lekin ularning teyilip itaətsizlik qiləanlikidin nijat yat əlliklərgə yetküzüldi. Buningdin məqsət Israillarni həsətkə kəzoʻqaxtin ibarəttur. □

¹² Əmdi ularning teyilip itaətsizlik qilixi dunyaoqa asayixlik bəhx ətkən bolsa, xundakla ularning ziyan tartkini əllərnə beyitqan bolsa, undakta kəlgüsidə ularning həmmisining toluq nijatlikka erixixi dunyaoqa tehimu zor bəht elip

---

■ **11:9** Zəb. 69:22 □ **11:10** «Ularning dastihini oʻzligigə qapqan wə tuzak bolup, ularni putlaxturup, qilmixlirini oʻz bexioqa qūxūrsun! Kəzliri qarangoʻulixip, kərəlmisun; bəllirini mənggü ruslatmay püküldürgəysən!» — (9-10-ayət) «Zəb.» 69:22-23. Bu,

Dawut pəyoʻqəmbərnəning xundakla Hudaning soʻzi, Dawutning (wə xundakla Məsihning) dūxmənliri toʻqruluk eytiləan. Bu 69-küyning həmmisi Məsih toʻqruluk bexarəttur. ■ **11:10**

Zəb. 69:22-23 □ **11:11** «... Hərgiz undak əməs! Lekin ularning teyilip itaətsizlik qiləanlikidin nijat yat əlliklərgə yetküzüldi. Buningdin məqsət Israillarni həsətkə kəzoʻqaxtin ibarəttur» — yuqurida izahatta deginimizdək, Israillar Məsihka etikad qiləan «yat əllər»ning bəhtini kərup həsət qilidu.

kəlməmdu?!□

Yəhudiy əməslər təkabburaxmasliki kerək

¹³ Əmdi silər əlliklərgə sözləwatimən; mən əlliklərgə rosul süpitidə bekitilgəndin keyin, wəzipəmni xan-xərəplik dəp uluqalaymənki, □ ■

¹⁴ janjigərlirim boləqanlarning həsitini kəzoqap, ularning bəzilirini kətuldurarmənmikin degən ümidte bolimən. □ ¹⁵ Qünki ularning taxli-wetilgənlikining nətijisi dunyadiki əllərnə Huda bilən inaklaxturux bolsa, undaqta ularning qəbul kəlinixi əlümdin tirilix bolmay nemə?

¹⁶ Həsuldin tunji bolup qıkkən hemirdiki kallək mukəddəs həsablansa, pütün hemir mukəddəs dəp həsablınıdu. Dərəhning yiltizi mukəddəs

---

□ **11:12 «Əmdi ularning (Yəhudiylarning) teyilip itaətsizlik kəlixə dunyaoqa asayixlik bəhx ətkən bolsa, xundakla ularning ziyən tartkəni əllərnə beyitkən bolsa...»** — «əllər» — Yəhudiy əməslər, «yat əllər». □ **11:13 «silər əlliklərgə»** — demək, «silər Yəhudiy əməs boləqanlaroqa». **«mən əlliklərgə rosul süpitidə bekitilgəndin keyin, wəzipəmni xan-xərəplik dəp uluqalaymənki, ...»** — oqurmənlərnəng esidə barki, Huda rosul Pawlusni (gərqə u «Yəhudiylarning Yəhudiysi» bolsimu) Yəhudiy əməs boləqan əl-millətlərgə hux həwərnə yətküzüxkə alahidə əwətkən. ■ **11:13** Ros. 9:15; 13:2; 22:21; Gal. 1:16; 2:8; Əf. 3:8; 1Tim. 2:7; 2Tim. 1:11. □ **11:14 «janjigərlirim boləqanlarning həsitini kəzoqap, ularning bəzilirini kətuldurarmənmikin degən ümidte bolimən»** — «janjigərlirim boləqanlar» grek tilidə «məniyət ətlirim boləqanlar» — əzining Yəhudiy həlkəni kərsitidu.

bolsa, xahlirimu muqaddos bolidu. □ ■

¹⁷ Zaytun dārihining birnəqqə xehi dər wəxə sunduriwetilgənidi, wə sən yawa zaytun kəqiti bolup, ularning orni oʻja ulanding. Mana əmdi dərəh yiltizidin ozukluk elip, mol xirnisidin bəhrimən boləuqi boləjanikənsən, □ ¹⁸ əmdi sunduruwetilgən axu xahlardin əzūngni üstün kilip mahtanma. Mahtansang, xuni untumioʻinki, sən yiltizni əməs, yiltiz seni kətürüp quwwətləwatidu.

¹⁹ Sən əmdi: «Xahlar mening ulinixim üqün sunduriwetildi» — deyixing mumkin.

□ **11:16 «Hosuldin tunji bolup qikkan hemirdiki kallək muqaddos hesabansa, pütün hemir muqaddos dəp hesablinidu. Dərəhning yiltizi muqaddos bolsa, xahlirimu muqaddos bolidu»** — muxu yərdə «muqaddos»ning birinqi mənisi «Huda oʻja ataloʻjan», xuning bilən «pak» degən mənida. Birinqi jümlining kəqmə mənisi bəlkim «Əgər Israillarning əjdadliri, yəni Ibrahīm, Ishāq wə Yəquplar Huda oʻja ataloʻjan bolsa, ularning pərzəntlirimu Huda oʻja ataloʻjan bolidu» degən boluxi mumkin. Təwəndiki jümlilərdə Pawlus Israilni bir «zaytun dərīhi»kə ohxitidu («Yər.» 11:16-19ni kərūng). ■ **11:16 Qəl. 15:20** □ **11:17 «Zaytun dərīhining birnəqqə xehi dər wəxə sunduriwetilgənidi, wə sən yawa zaytun kəqiti bolup, ularning orni oʻja ulanding»** — demisəkmə, «zaytun dərīhi» Israil oʻja, «ulanoʻjan yawa zaytun kəqiti» Məsihgə eti kəd kiləjan Yəhudi y əməslərgə, «zaytun dərīhining sunduruwetilgən xahliri» bolsa Israillar arisidin Məsihkə eti kəd kilmi oʻja qəka, Hudaning bəht-bərikətliridin üzülüp qaloʻjan Yəhudiylaroʻja wəkil bolidu. «**Mana əmdi dərəh yiltizidin ozukluk elip, mol xirnisidin bəhrimən boləuqi boləjanikənsən,...**» — buning kəqmə mənisi bəlkim: «Sən huddi dərəhning yiltizidin ozukluk elip, xirnisidin bəhrimən boluwatқан xehidək, Huda Ibrahimoʻja wədə kiləjan bəhttin bəhrimən boluwatisən» degənlik bolsa kərək.

20 Toqra, ular etikadsizliktin sunduruldi; sən bolsang, etikading bilən tik turisən; birak uningdin məqrurlanma, əksiqə *Hudadin* qorq! 21 Qünki Huda əyni waqtida bu dərəhning öz xahlirini ayimiojanikən, senimu ayimasliki mumkin. □ 22 Mana, *bu ixlarda* Hudaning mehribanlikiğa həmdə kattik qol ikənlikigə kara. U Öz yolidin yikilip qüxkənlərgə kattik qol idi, lekin sanga (mehribanlikida dawamlıq tursangla) mehribanlik kərsətməktə. Undak bolmioqanda, sənmu kesip taxlinisən. 23 *Yəhudiylarmu* etikadsizlikta qing turiwalmisa, əslidiki dərəhkə ulinidu. Qünki Huda ularni kayta ulaxqa qadirdur. ■ 24 Qünki əgər sən yawa zəytun dərıhidin kesip elinip, təbiyy qanuniyətke hilap qalda *baqdıki* yahxi zəytun dərıhigə ulanoqan yərdə, əslidiki bu təbiyy xahlarning öz dərıhikə ulinixi tehimu mumkinu?!

Hudaning mehribanliki pütkül insan üqündur

25 Qerindaxlar, özünqlarni üstün wə əkillik qaoqlaxtin saklinixinglar üqün, wəhiy qilinoqan xu sirdin həwərsiz qelixinglarni halimaymənki, ta *Huda tallioqan* Yəhüdiy əməslərnıng sani toluqlanoquqə, Israilning bir qismi tax

---

□ 11:21 «Huda əyni waqtida bu dərəhning öz xahlirini ayimiojanikən» — «bu dərəhning öz xahliri» Yəhüdiylarni kərsitidu, əlwəttə. ■ 11:23 2Kor. 3:16.

yürəklikkə qaldurulidu; □ ■ 26 andin pütkül Israil kutkuzulidu. Bu tooʻruluk mukəddəs yazmilarda mundak yeziloʻan: —

«Kutkuzoʻuqi Ziondin kelip, Iplaslikni Yakuʻptin yok qilidu. □ ■

27 Mən ularning gunahʻlirini elip taxliwətkinimdə, Mana bu ular bilən tüzidioʻan əhdəm bolidu». □ ■

28 Əmdi hux həwər jəhəttin qaridoʻanda, silərnin bəhtinglar üqün Yəhudi yəhətki hux həwərgə düxmən kilip bekitilgən; birak Hudaning tallixi jəhəttin qaridoʻanda, ata-bowilirimiz səwəbidin səyülgəndur.

29 Qünki Huda Əzi bərgənlirini wə qakirikini qayturuwalmaydu.

30 Silər əlliklərmu bir qaoʻlarda Huda oʻya itaət kilmi oʻan bolsanglarmu, *Yəhudiylarning* itaətsizlikining nətijsidə hazır rəhim-xəpkətkə erixinglar. 31 Yəhudiylar bolsa

□ **11:25 «əzünglarni... əkillik qaoʻlaxtin saklinixinglar üqün...»** — grek tilida «əzünglarni üstün wə əkillik qaoʻlaxlardin saklinixinglar üqün...» deyilidu. Yəhudi əməslər Yəhudiylarning əhwali oʻya qarap: «Biz kutulduk, ular Hudaning ləniti astida qalidu» dəp təkəbburlixixi mumkin. ■ **11:25** Luqa 21:24. □ **11:26 «Kutkuzoʻuqi Ziondin kelip, iplaslikni Yakuʻptin yok qilidu»** — «Yakuʻp» muxu yərdə Yakuʻpning əwladliri Israilni kərsitidu. Bexarət «Yəx.» 59:20, 21ni kəruŋ.

■ **11:26** Zəb. 14:7; Yəx. 27:9; 59:20; Yər. 31:31, 32, 33, 34; 2Kor. 3:16; Ibr. 8:8; 10:16. □ **11:27 «...Mən ularning gunahʻlirini elip taxliwətkinimdə, mana bu ular bilən tüzidioʻan əhdəm bolidu»** — 26-27-ayəttiki bexarət səzliri «Yəx.» 59:20, 21, 27:9tin wə «Yər.» 31:33-34tin nəkil kəltürülgən.

■ **11:27** Yəx. 59:20, 21; Dan. 9:24

itaʼt qilmay keliwatidu; *Hudaning* buningdiki maksi, silerga korsatkən rəhim-xəpkət arkilik ularnimo rəhim-xəpkətkə erixtürüxtin ibarəttur. □ ³² Qünki Huda pütkül insanoʻya rəhim-xəpkət korsitix üqün, həmməylənni itaətsizlikkə solap koydi. □ ■

³³ — Ah! Hudaning danaliki wə ilim-həkmiting bibaha baylikliri həm həsabsiz qongkurluki!

Uning həkümilirining tegigə yatkili bolmas!

Uning yolliri izdəp tepixtin xunqə yiraqtur!

³⁴ «Kimmu Pərwərdigarning oy-muddialirini qüxinip yətti?

Kimmu Uningoʻya məslihətqi bolalidi?» □ ■

³⁵ «Uningoʻya kim awwal bir nərsə berip, Keyin uni kayturup bər deyəlidi?» □ ■

³⁶ Qünki barlik məwjudatlar Uningdin kəlgən, U arkilik məwjut bolup turidu, Həm Uning üqün məwjut bolup turidu.

□ **11:31** «Yəhudiylar bolsa itaʼt qilmay keliwatidu; Hudaning buningdiki maksi, silerga korsatkən rəhim-xəpkət arkilik ularnimo rəhim-xəpkətkə erixtürüxtin ibarəttur» — demək, yukirida izahliqinimizdək, Yəhudiylar Yəhudiy bolmioqan ixəngüqilərnin bəhtigə qarisoʻyaqqa, əzliri towa kilip Məsihni qobul kilsun. □ **11:32** «Qünki Huda pütkül insanoʻya rəhim-xəpkət korsitix üqün, həmməylənni itaətsizlikkə solap koydi» — «həmməylən» Yəhudiylar wə Yəhudiy əməslərnini korsitidu. ■ **11:32** Gal. 3:22. □ **11:34** «Kimmu Pərwərdigarning oy-muddialirini qüxinip yətti? Kimmu Uningoʻya məslihətqi bolalidi?» — «Yəx.» 40:13. ■ **11:34** Yəx. 40:13; 1Kor. 2:16. □ **11:35** «Uningoʻya kim awwal bir nərsə berip, keyin uni kayturup bər deyəlidi?» — «Ayup» 41:11. ■ **11:35** Ayup 41:3.

Barliq xan-xæræp æbædgiqæ Uningoq boloyay!
Amin.■

12

Etikadqining özini Hudaq atixi

¹ Xunga, æy qerindaxlar, Hudaning ræhimdilliki bilæn silærdin xuni øtünimænki, teninglarni muqæddæs, Hudani hursæn kilidioqan, tirik qurbanliq süpitidæ Uningoq beoixlanglar. Mana bu silærnin *Hudaq* kilidioqan hækiqiy ibaditinglardur.□ ■ ² Bu dunyaning qelipioq kirip qalmanglar, bælki oy-pikringlarning yengilinixi bilæn øzgærtilinglar; undaq qilqanda Hudaning yahxi, qobul qilarliq wæ mukæmmæl iradisining nemæ ikænlikini ispatlap bilælæysilær.□ ■

³ Manga ata qilinqan xapaætkæ asasæn hærbiringlaroq xuni eytimænki, øzünglar toqruqluq øzænglarda bar bolqinidin artuq oylimay, bælki Huda hærbiringlaroq tæksim qilqan ixænqning miqdarioq asasæn salmaqliq bilæn øzünglarni dængsæp kærünglar.■ ⁴ Qünki

---

■ **11:36** Pænd. 16:4; 1Kor. 8:6. □ **12:1** «**Mana bu silærnin Hudaq kilidioqan hækiqiy ibaditinglardur**» — «hækiqiy ibaditinglar» grek tilida yænæ «yolluq, orunluq, tegixlik, ækilgæ muwapiq hizmæt» degæn mænilerne öz iqiçæ alidu. ■ **12:1** Rim. 6:13,16; 1Pet. 2:5. □ **12:2** «**Bu dunyaning qelipioq kirip qalmanglar**» — baxqa birhil ipadilæx xækli: — «bu dunyaning eqimlirioq ægixip yürmænglar». Øyni sæzler «bu dunyadiki qelipqa xækillændürülmænglar». ■ **12:2** øf. 5:17; 1Tes. 4:3; 1Yuhæ. 2:15. ■ **12:3** Rim. 1:5; 1Kor. 12:11; øf. 4:7.

tenimiz koʻpligən əzalardin tərki b tapkən həmdə hər bir əzayimizning ohxax bolmioqan roli boləndək, ■ 5 bizmu kəp bolənimiz bilən Məsihtə bir tən bolup bir-birimizgə baqlinixlik əza bolimiz. ■

6 Xuning üqün bizgə ata qilinə qan mehix-xəpkət boyiqə, hər hil rohiy iltipatlimizmu bar boldi. Birsigə ata qilinə qan iltipat wəhiyni yetküzü x bolsa, ixənqisining dairisidə wəhiyni yetküzsun; ■ 7 baxqilarning hizmitini qilix bolsa, hizmə t kilsun; təlim berix bolsa, təlim bərsun; ■ 8 riə bətləndürü x bolsa, riə bətləndürsun; sədikə berix bolsa, mərdlik bilən sədikə bərsun; yetəklə x bolsa, əstayidillik bilən yetəklisun; həyrhəlik kərsitix bolsa, huxal-huramlik bilən kilsun. ■

9 Mehix-muəbbitinglar sahta bolmisun; rəzilliktin nəprətlininglar, yaxxilikkə qing baqlininglar; 10 Bir-biringlarni kəringdaxlarqə kizə qin mehix-muəbbət bilən səyü nglar; bir-biringlarni hərmətlə p yukiri orunoqa koyunglar. □ ■

11 Intilixinglarda erinmə nglar, roh-kəlb inglar yalqunlap kəyü p turup, Rəbkə qullarqə hizmə t

---

■ 12:4 1Kor. 12:27; Əf. 1:23; 4:16; 5:23; Kol. 1:24. ■ 12:5 1Kor. 12:4; 2Kor. 10:13; 1Pet. 4:10. ■ 12:6 1Kor. 12:4. ■ 12:7

1Kor. 12:10; 1Pet. 4:10, 11. ■ 12:8 Qan. 15:7; Mat. 6:1, 2, 3; 2Kor. 9:7. □ 12:10 «bir-biringlarni hərmətlə p yukiri

orunoqa koyunglar» — bu səzning: «bir-biringlaroqa hərmə t kərsitix tə birinqi bolunglar», «bir-biringlaroqa bəs-bəstə hərmə t kərsitinglar» degən baxqə bir mənisi bar. Rosul bəlkim kəstən ikki mənisini tə ng ixlətkən boluxi mumkin. ■ 12:10 Əf. 4:2; Fil. 2:3; 1Pet. 5:5; Ibr. 13:1; 1Pet. 1:22; 2:17.

qilinglar.□

¹² Ümidtə bolup xadlinip yürünglar; muxəkkət-kiyinçiliklarğa səwr-taqətlik bolunglar; duayinglarni hərқandak wakitta tohtatmanglar. ■

¹³ Mukəddəs bəndilərninç ehtiyajidin çiqinglar; mehmandostlukka intilinglar; ■ ¹⁴ Silərgə ziyankəxlik kiloquqilarğa bəht tilənglar; pəkət bəht tilənglarki, ularni qarqimanglar. ■

¹⁵ Xadlanoqanlar bilən billə xadlininglar; qayoqurup yioqioqanlar bilən billə qayoqurup yioqlanglar.

¹⁶ Bir-biringlar bilən inaq ətüp ohxax oy-pikirdə bolunglar; nəziringlarni üstün qilmanglar, bəlki təwən təbikiçidiki kixilər bilən berixkelix qilinglar. Özünglarni danixmən dəp qaoqlimanglar. ■ ¹⁷ Heçkimning yamanliqioğa yamanliq bilən jawab qayturmanglar. Barliq kixining aldida ixliringlar pəzilətlik boluxka kəngül qoyunglar.□ ■

□ **12:11 «roh-qəlbinglar yalkunlap keyüp turup,...»** — «Mukəddəs Rohta, Mukəddəs Roh arqilik qizqin bolup...» yaki «öz rohingda qizqin bolup...» degən mənilərninç kaysisini bildüridiqanliqioğa birnemə demək təs. Əməliyəttə nijatta Mukəddəs Roh ixəngüqining rohi bilən bir bolup, u arqilik ixləydu, xunga bu ikki mənə arisida qong pərç yoq. ■ **12:12** Luqa 18:1; Rim. 15:13; Əf. 6:18; Kol. 4:2; 1Tes. 5:16,17; Ibr. 10:36; 12:1; Yaq. 5:7 ■ **12:13** 1Kor. 16:1; Ibr. 13:2; 1Pet. 4:9. ■ **12:14** Mat. 5:44; 1Kor. 4:12. ■ **12:16** Pənd. 3:7; Yəx. 5:21; Rim. 15:5; 1Kor. 1:10; Fil. 2:2; 3:16; 1Pet. 3:8. □ **12:17 «Barliq kixining aldida ixliringlar pəzilətlik boluxka kəngül qoyunglar»** — baxka birhil tərjimisi: «Kəpçilik yahxi dəp qarqoqan ixlarni kəngül qoyup qilinglar». ■ **12:17** Pənd. 20:22; Mat. 5:39; 1Kor. 6:7; 2Kor. 8:21; 1Tes. 5:15; 1Pet. 2:12.

18 Imkaniyätning bariqə kəpçilik bilən inaq ətünglar; ■ 19 intikam almanglar, i səyümlüklirim; uni Hudaqə tapxurup Uning qəzipigə yol qoyunglar, qünki *mukəddəs yazmilarda* mundaq yezilqan: «Pərwərdigar dəyduki, intikam Meningkidur, *yamanliq* Mən qayturimən». □ ■ 20 Xunga əksiqə «Düxmining aq bolsa, uni toydur, ussiqan bolsa, qandur. Bunday kilix bilən «uning bexioqə kəmür qooqini toplap saloqan bolisən». □ ■ 21 Yamanliq aldida bax əgmənglar, bəlki yamanliqni yahxilik bilən yenginglar.

13

Həkülət aldidiki məs'uliyitimiz

1 Həmmə adəm əzlrini idarə qiloquqi hokuk igilirigə boysunsun. Qünki Huda tiklimigən həkülət yok; qaysi hokuk-həkülət məwjut

■ **12:18** Mar. 9:50; Ibr. 12:14. □ **12:19** «Pərwərdigar dəyduki, **intikam Meningkidur, yamanliq Mən qayturimən**» — «Qan.», 32:35. ■ **12:19** Qan. 32:35; Mat. 5:39; Luqa 6:29; Ibr. 10:30. □ **12:20** «Düxmining aq bolsa, uni toydur, ussiqan bolsa, qandur. Bunday kilix bilən «uning bexioqə kəmür qooqini toplap saloqan bolisən» — («Pənd.» 25:21-22). «Uning bexioqə kəmür qooqini toplap saloqan bolisən» degən mənisi: «uni kattik uyaldurisən». Bu ibarə Misirdiki kona bir adətni kərsitidu. Adəmning towa qiloqanliqini bildürux üqün bexida bir siwət qooqni kətürüp mangatti. Xunga «uning bexioqə kəmür qooqini toplap saloqan bolisən» degini, uning towa kilixioqə yardəm berələysən» «wijdanini oyoqitisən» degənliktur. ■ **12:20** Pənd. 25:21-22; Mat. 5:44.

bolsila Huda tәripidin tiklengәndur. ■ ² Xuning üqün, һоқуқ-һөкүмәtkә қархилік қилоуқи kixi Hudaning orunlaxturuxioğa қархилік қилоған болиду. Қархилік қилоуқилар soraqқа tartilidu □ ³ (qünki һөкүмranlar yahxilik қилоуқилароға әmәs, bәlki yamanlik қилоуқилароға қорқunq kәltüridu). Hөкүmranlardin қорқunxi halimaymәn desәng, undaqta yahxi әmәl қil. U qaqda һөкүmәt tәripididin tәriplinisәn. ⁴ Qünki һөкүmranlar sening mәnpәiting üqün Hudaning hizmәtqisidur. Lekin yamanlik қilsang, uningdin қорқunxi kerәk! *Hөкүmran* қiliqni bikarоға esiwalmaydu, u yamanlik қилоуқioğa Hudaning oғәzipini kәrsitidioğan jaza bәrgüqi süpitidә Hudaning hizmәtqisidur. ⁵ Xuning üqün, һөкүmranlarоға boysunux kerәk. Bu, pәkәt jazalinixtin saқlinix üqünla әmәs, bәlki pak wijdanlik bolux üqündür. ⁶ Muxu sәwәbtinmu baj tapxurunglar; һөкүmranlar bolsa, Hudaning mәhsus bu ixlarni baxқuruxқа bekitkәn hizmәtkarlıridur. ⁷ Hәrkingә öz tegixlik һәққini tәlәnglar; oғәllә-paraq tapxuruwaloқuqioğa oғәllә-paraqni, baj yioқuқilarоға bajni tapxurunglar; ehtiramоға tegixlik болоғанlarоға ehtiram қilinglar, һөрмәt қilixқа tegixlik болоғanni һөрмәt қilinglar.

■ **13:1** Pәnd. 8:15; Dan. 4:29; Tit. 3:1; 1Pet. 2:13.

□ **13:2** «Xuning üqün, һоқуқ-һөкүмәtkә қархилік қилоуқи kixi Hudaning orunlaxturuxioğa қархилік қилоған болиду. Қархилік қилоуқилар soraqқа tartilidu» — bundaq jaza Huda tәripidin yaki һөкүmәt tәripidin kәlgәnlikini rosul demәydu, biraq muxu yәrdә bәlkim һөкүmәt tәripidin boluxi mumkin.

Baxqilar aldidiki mäs'uliyitimiz

⁸ Bir-biringlarni sөyüxtin baxka, heqkimgө heqnәrsidin kәrzdar bolmanglar. Qünki baxqilarni sөygән kixi Tәwrat қanunining tәlipini әmәlgә axuroqan bolidu. ■ ⁹ Qünki «zina қilma, қatillik қilma, oqrilik қilma, nәpsaniyәtқilik қilma» degән pәrhizlәр wә bulardin baxka hәrkandak pәrlәrmu, «қoxnangni өзüngni sөygәndәk sөygin» degән bu әmrgә yiqinқaқlanqan. ■ ¹⁰ Mehir-muhәbbәtkә berilgән kixi öz yeqinioqә heqқandak yamanlik yürgүzmәydu; xuning үqün, mehir-muhәbbәt Tәwrat қanunining tәlipini әmәlgә axuroquqidur.

¹¹ Hәzirki waқitning jiddiylikini bilip, xularni kilinglar. Qünki biz үqün allikaqan uykudin oyqinix waқit-saiti yetip kәldi. Qünki dәslәpki etiqad қiloqan waқtimizqә nisbәtән nijatimiz tehimu yeqinlap қaldi. ■ ¹² Keqә әtүxkә az қaldi, күndüz yeqinlaxti. Xunga, қarangoqulukning ixlirini taxlap, yoruklukning қoral-yaraqirini kiyәyli. ■ ¹³ Kүndүzgә muwapik diyanәtlik hayat kәqürәyli, әyx-ixrәt wә xarabhorlukқа, zina wә kәyp-sapaqә, jedәl-majira wә hәsәthorlukқа berilmәyli; ■ ¹⁴ әksiqә өзünglarqә Rәb Әysa Mәsihni kiyiwelinglar wә gunahkar әttiki arzu-hәwәslәrni қandak қanduruxni heq oylimanglar. ■

■ **13:8** Gal. 5:14; 1Tim. 1:5. ■ **13:9** Mis. 20:13-17; Law. 19:18; Қan. 5:17-19; Mat. 19:18; 22:39; Mar. 12:31; Gal. 5:14; Yaқ. 2:8.

■ **13:11** Әf. 5:14; 1Tes. 5:6. ■ **13:12** Kol. 3:8; 1Tes. 5:5.

■ **13:13** Luқа 21:34; 1Kor. 6:10; Әf. 5:5; Fil. 4:8; 1Tes. 4:12; 5:6; Yaқ. 3:14. ■ **13:14** Gal. 3:27; 1Pet. 2:11.

14

Qerindaxlar üstidin həküm qilmanglar

¹ Etikadi ajizlarni qobul qilinglar, lekin ular bilən pikirdə talax-tartix qilmanglar. □

² Birsı hərқandaқ yeməklıknı yeyıxkə bolıdıoınıoıa ıxınıdu; lekin yənə etıqadı ajız bırsı pəkət kəkıatlarınila yəydu. ■ ³ Hərқandaқ yeməklıklərnı yəydıoıan kızı yeməydıoıan kızı nı kəmsıtmsun; həmdə *bəzi nərsını* yeməydıoıan kızı hərқandaқ yeməklıklərnı yəydıoıan kızı üstıdın həküm kılmısun. Qünki Huda unı qobul kıloıan. ⁴ Baxқа bırsınıng hızmətkarı üstıdın həküm kıloıuqı sən kım ıdıng? Hızmətkarıng tık turuxı yadı yıkılıp kətıxıgə pəkətlə öz hoıayını məs'uldur. Həmdə *xu hızmətkarmu* tık turıdıoıan kılınıdu — qünki *hıjayını* Rəb unı tık turəuzuxқа kədırdur. ■

⁵ Məlum bırsı məlum bır künni yənə bır kündın üstün kərıdu, yənə bırsı həmmə künni ohıax

□ **14:1** «Etikadi ajizlarni qobul qilinglar, lekin ular bilən pikirdə talax-tartix qilmanglar» — əyni zamanda Əysa Məsihkə etikad kıloıuqılar Yəhıdıylardıng həm hərhil oıayrıy dınoıa əgəxkənlərdın qıkkən Yəhıdıy əməslər ıdı. Ularıng kəp kısimlırıda əslıdə «Hudanı hırsən kılıx» üqün yemək-ıqməklık jəhəttə küqlük kəıdılər bər ıdı. Ləkin, hıx həwər bilən yətküzülgən wəıylər boyıqə, Huda dunyadıki bərlik ozukluk nərsilərnı yarətqəndın keyın, etıqədqılar uları yeyıxkə bolıdu (məsilən, «Mar.» 7:18-23nı kərüng). Bıraq bır kısim etıqədqılar bu yəngı ərkinliknı toluk qüxənmıgən yadı unınoıa ıxənmıgən bolsa, kəna adətłırı boyıqə yaxaxnı dawam kılattı. Xuning bilən Pawlus uları «etikadi ajızlar» dəp atıdı. Kızık bır yeri xuki, «etikadi ajız» adəmning bəzi ıntayın küqlük pikırlırı boluxı mümkün! ■ **14:2** Pənd. 15:7 ■ **14:4** Yəq. 4:12.

dəp qaraydu. Hərkim özining kəzkarixioqa toluq ixənqi bolsun. □ ■ 6 Məlum künni kədirləydiqan kixi buning bilən Rəbbining hərmitidə uni kədirləydu. Bir nərsini yəydiqan kiximu Rəbbining hərmitidə yəydu, qünki u öz rizki üqün Hudaqqa təxəkkür eytidu. Məlum nərsini yeməydiqan kixi yeməydiqanlıki bilən özining Rəbbining hərmitidə yeməydu, umu xundakla Hudaqqa təxəkkür eytidu. ■ 7 Qünki heqkaysimiz özimiz üqün yaximaymiz wə heqkaysimiz özimiz üqün əlməymiz; ■ 8 Bəlki əgər yaxisaq, Rəbbimiz üqün yaxaymiz; əlsək, Rəbbimiz üqün əlimiz. Xuning üqün yaxisaqmu, əlsəkmü Rəbbimizgə mənəupturmiz. 9 Qünki Məsihning əlüxi wə tirilixi dəl xu məqsət bilən boldiki, Uning əlüklərninğ həm tiriklərninğ Rəbbi boluxi üqündur.

10 Undaqta, sən nemə üqün qerindixinğ üstidin həküm kilisən? Yaki nemə üqün qerindixinğni mənəitməysən? Qünki həmmimiz Hudaning

---

□ 14:5 «Məlum birsi məlum bir künni yənə bir kündin üstün kəridu, yənə birsi həmmə künni ohxax dəp qaraydu. Hərkim özining kəzkarixioqa toluq ixənqi bolsun» — etiqadqilarninğ bir qismi Yəhudiy bolup, ular yənə Təwratta bəlgiləngən, Yəhudiylar ötküzüp kəlgən heyət-bayramlarni tutuxqa, bolupmu «xabat küni» (dəm elix küni, yəni xənbə küni)ni tutuxqa adətləngən, xundakla bularni burunqədək dawamlaxturux kerək, dəytti. ■ 14:5 Gal. 4:10; Kol. 2:16. ■ 14:6 1Kor. 10:31; 1Tim. 4:3. ■ 14:7 2Kor. 5:15; Gal. 2:20; 1Tes. 5:10; 1Pet. 4:2.

soraq tæhti aldida turiximiz keræk bolidu. □ ■

¹¹ Qünki *mukæddæs yazmilarda* eytilöjiniðæk: — «Pærwærdigar dæyduki: — Öz hayatim bilæn kæsäm iqimænki, Manga barlik tizlar püküliðu, Barlik tillar Meni etirap kilið mæðhiyæ okuydu». □ ■

¹² Xunga, hærbirimiz Huda aldida özimiz toqruuluk hesab berimiz. ■

Ajiz kerindixinglarni Huda yolidin qætñitip qoymanqlar

¹³ Xuning üqün, bir-birimizning üstidin hæküm kילוquçi ikkinçi biri bolmayli. Buning orniğa xundak hæküm-qararğa kelinglarki, hærkandak kerindaxka gunahka yikitidiğan bir nærsini yaki tuzakni qoymaslik keræk. ■ ¹⁴ Ræbbimiz Əysada bolğanlikimdin xuningğa kæt'iy ixændürülüp bilimænki, hærkandak nærsæ

□ **14:10 «Qünki hæmmimiz Hudaning soraq tæhti aldida turiximiz keræk bolidu»** — «soraq tæhti» adættæ Rim imperiyæsidæ hærbir xæhærning qong mæydanida bolatti. Yærlük æmældarlar muhüm hækümlærni yaki elanlarni qikix üqün uningda olturatti. Hudaning «soraq tæhti» yaki «hæküm qikix tæhti» aldida bolidiğan soraq bælkim **ixængüqilærning** æmællirining üstidin hæküm qikix üqünla bolidu («2Kor.» 5:10ni kærung). ■ **14:10** Mat. 25:31; 2Kor. 5:10.

□ **14:11 «Pærwærdigar dæyduki: — Öz hayatim bilæn kæsäm iqimænki, Manga barlik tizlar püküliðu, barlik tillar Meni etirap kilið mæðhiyæ okuydu»** — «Yæx.» 45:23. ■ **14:11** Yæx. 45:23; 49:18; Fil. 2:10. ■ **14:12** Zæb. 62:12; Yær. 17:10; 32:19; Mat. 16:27; Rim. 2:6; 1Kor. 3:8; 2Kor. 5:10; Gal. 6:5; Wæh. 2:23; 22:12. ■ **14:13** 1Kor. 10:32; 2Kor. 6:3.

özlikidin haram əməstur; lekin bir nərsini haram dəp qarışan kixi üqün, u uningoʻja haramdur. ■ ¹⁵ Əgər yeməklikning tüpəylidin kerindixingni azabka qoyşan bolsang, mehirmuhəbbət yolida mangmişan bolışən. Məsih uning üqün Əz jenini pida kilip əlgən, bu *kerindixingni* yeməklikning bilən nabut kılma! ■

¹⁶ Əmdi silər yahxi dəp qarışan ixlarning yaman deyilixigə səwəbqi bolup qalmanglar. ¹⁷ Qünki Hudaning padixahlığı yemək-ıqməktə əməs, bəlki Mukəddəs Rohta bolşan həkkaniylik, inaklik-hatirjəmlik wə xadliktidur. ■ ¹⁸ Bularda yaxap Məsihkə hizmət kılşuqi kixi Hudani hursən kılıdu wə insanlarning təriplixigə sazawər bolıdu.

¹⁹ Xuning üqün özimizni inaklikni ilgiri sürıdışan wə bir-birimizning etikadini kurup qıkıdışan ixlaroʻja atayli. □ ²⁰ Yeməklikni dəp Hudaning əjrini nabut kılmanglar. Həmmə nərsə dərwəkə həlalıdur; biraq birsi yegini bilən *etikadida* putlaxsa, u uningoʻja yaman hesablinıdu. □ ■ ²¹ Xuning üqün gəx yeyix,

---

■ **14:14** Mat. 15:11; Ros. 10:15; 1Kor. 8:4; 1Tim. 4:4. ■ **14:15**

1Kor. 8:11.

■ **14:17** 1Kor. 8:8.

□ **14:19** «Xuning üqün özimizni inaklikni ilgiri sürıdışan wə bir-birimizning etikadini kurup qıkıdışan ixlaroʻja atayli» — «bir-birimizning etikadini kurup qıkıdışan» əyni tekistə «bir-birimizni kurup qıkıdışan» degən sözlər bilən ipadilinıdu. Bu muhım ibarining mənisi toqruluk «kirix söz»imizni kərüng.

□ **14:20** «**birak birsi yegini bilən etikadida putlaxsa, u uningoʻja yaman hesablinıdu**» — baxka birhil tərjimisi: «birak birsi yesə wə xunglaxka baxkılarni (iman, wıjdan təripidə) putlaxtursa, bu ix uningoʻja yaman bolıdu». ■ **14:20** Tit. 1:15.

xarab iqix, xundakla baxka h rkandak ixlarni kilixing kerindixingni gunahka teyilduridioʻan, azabka koyidioʻan yaki uni ajizlaxturidioʻan bolsa, bularni kilmi tining t z k. □ ■

²² Sening *m lum bir ixni kilixka* ix nqing barmu?  mdi bu ix nq Huda bil n sening arangdiki ixtur.  zi kilivatkan ixni toʻqra d p kariʻan, xuningdin wijdanimu  yibk  buyrulmiʻan kixi nemideg n b htlik-h ! ²³ Lekin *yem kliktin* gumanlinip turup y n  xuni yeg n kixi  yibk  buyrulidu, q nki buni ix nq bil n yemig n. Ix nqtin bolmiʻan h rkandak ix gunah tur.■

15

 zimizni kana tl nd r xnila oylimayli

¹  mdi etikadimiz k ql k bolʻan bizl r  zimizni kana tl nd r xnila oylimay, b lki etikadi ajizlarningmu ajizliklirini ket riximiz ker k.■ ² H rbirimiz  z yekinimizning etikadini kurup qikixi  q n, uning b ht-b rikitini k zl p, uni hurs n kilixka intil yli. ³ Q nki h tta M sihmu  zini kanduruxni oylimiʻanidi. Bu toʻqrisida muk dd s yazmilarda mundak p t lg n: «S n *Hudani* h kar t kilʻanlarning h kar tliri Mening  st mg  q xti».□ ■ ⁴ Q nki

□ **14:21** «azabka koyidioʻan yaki uni ajizlaxturidioʻan» — b zi kona k q rmil rd  muxu s zl r tepilmaydu. ■ **14:21**

1Kor. 8:13. ■ **14:23** Tit. 1:15. ■ **15:1** 1Kor. 9:22; Gal. 6:1

□ **15:3** «S n *Hudani* h kar t kilʻanlarning h kar tliri **Mening  st mg  q xti**» — («Z b.» 69:9). ■ **15:3** Z b. 69:7-9; Y x. 53:4, 5.

burunda *wəhiy bilən* pütülgən yazmildiki hərkaysi sözlər bizgə oğitix üqün yeziloqan bolup, məksiti mukəddəs kitablardin kəlgən səwr-takət wə ilhambəhx arkilik bizdə azru-ümidning boluxi üqündur. ■

⁵ Əmdi səwr-takət wə ilhambəhxning Igisi Huda siləni Məsih Əysani ülgə kəlip, ezara bir oyniyətkə kəltürgəy; ■ ⁶ buning bilən silər Hudani, yəni Rəbbimiz Əysa Məsihning Atisini bir jan bir dil bilən bir eoqizdin uluqliqaysilər.

Bir-biringlarni qobul qilinglar

⁷ Xunga, Məsih siləni qobul kəlip, Hudaqə xan-xərəp kəltürginidək, silərnu bir-biringlarni qobul qilinglar. □ ⁸⁻⁹ Qünki silərgə xuni eytimənki, Əysa Məsih Hudaning ata-bowilaroqa bərgən wədilirini ispatlax üqün, xu arkilik əllərnu Hudaning rəhim-xəpkitini kərüp uni uluqlixi üqün, hətnə qilinoqanlaroqa Hudaning həkikətini yətküzgüqi hizmətkar süpitidə təyinləndi. Bu huddi *mukəddəs yazmilarda*: — «Xunga Sanga əllər arisida mədhiyə oquymən,

■ 15:4 Rim. 4:23, 24. ■ 15:5 Rim. 12:16; 1Kor. 1:10; Fil. 2:2; 3:16; 1Pet. 3:8. □ 15:7 «Məsih siləni qobul kəlip, Hudaqə xan-xərəp kəltürginidək, silərnu bir-biringlarni qobul qilinglar» — baxqa birhil təjimişi: «Məsih siləni qobul qiloqandək, silərnu bir-biringlarni qobul kəlip Hudaqə xan-xərəp kəltüringlar». Əməliyəttə bu mənisimu bizning təjirimizdin qikidu.

Wə Sening namingni küyləymən» — dəp yeziloqanidi. □ ■

¹⁰ Wə U yənə: —

«Əy əllər,

Hudaning həlki bilən billə xad-huram bolunglar!» — dəydu. □ ■

¹¹ Wə yənə U: —

«Əy barlıq əllər, Pərwərdigarni mədhiyilənglar, Əy pütkül qowmlər, Uni uluqlanglar!» —

□ **15:8-9 «Əysa Məsih Hudaning ata-bowilaroqa bərgən wədilirini ispatlax üqün»** — «Hudaning ata-bowilaroqa bərgən wədiliri» Huda İbrahim, İshaq, Yaqub, Yüsüp, Musa pəyoqəmbər wə baxқа pəyoqəmbərlərgə yətküzgən wədiliri degənlik. **«xu arkilik əllərmu Hudaning rəhim-xəpkitini kərüp uni uluqlixi üqün...»** — «əllər» muxu yərdə yat əllər, Yəhüdiy əməslərnı kərsitidu. **«Xunga Sanga əllər arisida mədhiyə oquymən...»** — «əllər» yənə muxu yərdə yat əllər, Yəhüdiy əməslərnı kərsitidu. **«Xunga Sanga əllər arisida mədhiyə oquymən, wə Sening namingni küyləymən»** — («Zəb.» 18:49. Bu bexarəttə Məsih Öz Rohi arkilik Dawut pəyoqəmbərning aqzidin səzləydu. Pawlus bu muhim gəpliri (8-9-ayətlər) arkilik Yəhüdiy əməslər wə Yəhüdiylarning bir-birini qəbul qilixini dəwət qilidu; qünki Məsih Əysa Əzi Yəhüdiylar («hətnə qilinoqanlar»)oqa hizmətkar təyinləndi həm xuningdək Yəhüdiy əməslər («yat əllər»)ning Hudani mədhiyilixigə baxlamqilik qilidu; demək, Məsih ikki tərəpning hizmitidə bolqandın keyin, nemixқа silər Yəhüdiylar wə Yəhüdiy əməslər kiqik peillik bilən Uning uluq ülgisigə əgixip bir-biringlarnı qəbul qilməysilər? ■ **15:8-9** 2Sam. 22:50; Zəb. 18:49-50. □ **15:10 «Wə U yənə: ... dəydu»** — bu wə keyinki ayəttiki «U» Məsihdur. Muxu ayəttiki bexarətlər Uning Əzining pəyoqəmbərlərnıng aqzi arkilik eytkən səzlidir. 15-ayəttiki izahatni kərüng. **«Əy əllər»** — «əllər» yat əllər, Yəhüdiy əməslərnı kərsitidu. **«Əy əllər, Hudaning həlki bilən billə xad-huram bolunglar!»** — «Qan.» 32:43. ■ **15:10** Qan. 32:43.

däydu. □ ■ 12 Yänə, Yəxaya *pəyoqəmbərnu* mundak däydu: —

«Yəssəning yiltizi bolğan kixi məydanoğa qıkidu,

Əllərgə həkimlik kılıdioğan zat ornidin turidu;

Əllər dərwekə Uningoğa ümid baqlaydu». □ ■

13 Əmdi ümidning Igisi Huda Əzigə ixiniwatkanlıqların kəlbınglarnı toluk xad-huramlıq wə tıq-hatırjəmlıkkə tolduroqay, xuning bilən Mukəddəs Rohning küq-kudriti bilən ümidkə tolup taxqaysilər. □

Pawlusning rosulluk hizmiti toqrisida

14 I kərındaxlırim, kənglünqlarning mehrıbanlıq bilən toloqanlıqoğa, mol bilimlər bilən toluk bezəlgənlikigə, xundakla bir-bınglaroğa əzara jekiləp berələydioqanlıqlarqımu kayılmən.

15 Xundak bolsımu, Huda manta ata kılğan

□ 15:11 «**Əy barlıq əllər, Pərwərdıgarnı mədhıylənglar, əy pütkül kowmlər, Uni uluqlanglar!**» — («Zəb.» 117:1)

— bu ayət wə yukırıki nəkil kəltürülgən ikki ayəttə, Məsih (dunyoğa kelıxtın burun) pəyoqəmbərlərnıng aqzıdın bexarət berıp, kəlgüsidə Yəhüdiy əməslər bilən Əzi tallıoğan həlki billə Hudağa ıbadət kılıxıp, Uning hizmitidə billə boluxıdioqanlıqını aldın'ala eytidu. ■ 15:11 Zəb. 117:1 □ 15:12 «**Yəssəning yiltizi bolğan kixi məydanoğa qıkidu, əllərgə həkimlik kılıdioğan zat ornidin turidu; əllər dərwekə Uningoğa ümid baqlaydu**» — («Yəx.» 11:10) Məsih toqıruluk yənə bir bexarət.

Yəssə bolsa, Dawut pəyoqəmbərning atısı idi. Bırak uning əwladi Məsih, yəni «uning yiltizi»dur. ■ 15:12 Yəx. 11:10; Wəh. 5:5; 22:16. □ 15:13 «**ümidning Igisi Huda...**» — əyni söz «ümidning Hudası...».

xapaət tüpəylidin mən silərgə bir kisiim tərəplərdin nəqqə ixlarni əslitip qoyuxka səl jür'ətlik bolup uxbu hətnei yazmaqtimən. ¹⁶ Xu xapaət bilən mən Hudaning hux həwirini yətküzüp kaħindək Uning ibaditini həmmə yərdə wujudka kəltürüx hizmitidə *Yəhüdiy əməs* əllərgə Məsiħ Əysaning hizmətkari bolup təyinləndim. Bu hizmitimning məksiti əllərnin Hudaəja sunidiojan ibaditi Mukəddəs Roh arkilik pak-mukəddəs kilinip, Hudani hursən kilidiojan qurbanliktək Uning qobul kilixioja layik boluxi üqündur. □ ¹⁷ Xuning üqün Məsiħ Əysada boləjanlikimdin Hudaning manga tapxurojanliridin pəhirlinimən. ¹⁸⁻¹⁹ Qünki

□ **15:16 «bu hizmitimning məksiti əllərnin Hudaəja sunidiojan ibaditi Mukəddəs Roh arkilik pak-mukəddəs kilinip...»** — «əllər»: yat əllər, Yəhüdiy əməsləri kərsitidu. «**Xu xapaət bilən mən Hudaning hux həwirini yətküzüp kaħindək Uning ibaditini həmmə yərdə wujudka kəltürüx hizmitidə Yəhüdiy əməs əllərgə Məsiħ Əysaning hizmətkari bolup təyinləndim. Bu hizmitimning məksiti əllərnin Hudaəja sunidiojan ibaditi, Mukəddəs Roh arkilik pak-mukəddəs kilinip, Hudani hursən kilidiojan qurbanliktək uning qobul kilixioja layik boluxi üqündur**» — rosul Pawlus əzini kaħinoja ohxitidu. Hudaning kona zamanlardiki ibadəthanioja kaħinlarni təminləxtiki məksiti həlkning toəra yolda Hudaəja ibadət kilixidin ibarət idi. Xunga ular həlkning öz qurbanliqlirini toəra, Hudaning qobul kilixioja layik petidə sunuxioja yardəmqi wə hizmətkar idi. Pawlus əzining hux həwəri yətküzüxnin ahirkı məksiti Hudaəja həkikiy, mənilik, qin dillik ibadətnei barlikka kəltürüxtin ibarəttur, dəydu. Həkning bu ibaditini pak-mukəddəs kilix Mukəddəs Rohning ixi, əlwəttə. Bu ibadətnei pəkət jamaət ibadət sorunlirida əməs, bəli ixəngüqining pütün həyati arkilik ipadilinidu (12:1-2).

əllarning Hudaʼoʻya itaʼt qilixi uqun Məsihning munga kilduroʻqanliridin baxka heqnemini tiloʻa elixka həddim əməs. Səz wə əməllər arkilik, alamətlik məjizilər wə karamətlər arkilik, Mukəddəs Rohning kuc-kudriti bilən Yerusalemdin baxlap Illirikon əlkisgiqə aylinip həmmə yərdə Məsihning hux həwirini toluq jakarlidim. ²⁰ Xundak kilip baxkilar saloʻan ulning ustitə bina salmaslik uqun, əzəldin Məsihning nami anglanmioʻqan yərlərdə bu hux həwəni jakarlaxka intilip kəldim. ²¹ Bu tooʻrisida *mukəddəs yazmilarda* eytiloʻinidək:

«Uningdin həwərsiz boləqanlar Uni kəridu, Anglimioʻqanlar anglap quxinidu». □ ■

Pawlusning Rimoʻya berix pilani

²² Mana, xu *hizmətlirim* səwəbidin yeninglaroʻya berixni kəp ketim oylioʻqan bolsammu, lekin tosuloʻularoʻya uqrap baralmidim. ■

²³⁻²⁴ Lekin hazır muxu ətraplarda *hux həwər yətkuzūlmigən* yərlər munga qalmioʻqanliktin, həmdə kəp yillardin beri siləni yoqlap berix arzuyum boləqanliktin, İspaniyəgə beriximda silənimu yoqlap ətməqimən. Səpirimdə aldi bilən silər bilən kəruxup, bir məzgil həmrahlikinglərdin toluq huxallinip, andin siləning yardiminglelarda səpirimni dawamlaxturuxumni ümid kilimən. ■

□ **15:21** «Uningdin həwərsiz boləqanlar Uni kəridu, anglimioʻqanlar anglap quxinidu» — «Yəx.» 52:15. ■ **15:21** Yəx. 52:15. ■ **15:22** Rim. 1:13; 1Tes. 2:18. ■ **15:23-24** Rim. 1:10; 15:32; 1Tes. 3:10; 2Tim. 1:4.

25 Birak hazir bolsa Yerusalemoqa berip, u yerdiki mukoddas bændilarning hizmitida boluxka ketiwatimæn. ■ 26 Qünki Makedoniyæ wæ Ahaya ðkiliridiki jamaætlær Yerusalemdiki mukoddas bændilær arisidiki yoksullarøqa ianæ toplap yardæm berixni layik kærði. 27 Bu ixni ular bærhæk layik kærði; æmæliyættæ bolsa ular Yerusalemdikilergæ kærzdardur. Qünki ællær *Yæhudiy kerindaxlarning* rohij bæhtliridin bæhrimæn boløan bolsa, maddiy jæhættin ularøqa yardæm berixkæ toøra kelidu.□

28 Mæn bu ixni pütürgændin keyin, yæni *Yerusalemdiki kerindaxlarning jamaætlarning etikadining* bu mewisini qobul kilixini jæzmænlåxtürgændin keyin, silærni yoklap øtüp Ispaniyægæ barimæn. □ 29 Yeninglarøqa barøqinimda, Mæsihning toluq bæht-bærikitini silergæ elip baridoqanlikimni bilimæn.■

■ 15:25 Ros. 19:21; 24:17. □ 15:27 «Qünki ællær *Yæhudiy kerindaxlarning rohij bæhtliridin bæhrimæn boløan bolsa, maddiy jæhættin ularøqa yardæm berixkæ toøra kelidu*» — «yardæm berix» degæn sez grek tilida adættæ mukoddas ibadæthanidiki hizmæt bilæn munasiwætluktur. □ 15:28 «*Yerusalemdiki kerindaxlarning jamaætlarning etikadining bu mewisini qobul kilixini jæzmænlåxtürgændin keyin,...*» — grek tilida «(Yerusalemdiki) kerindaxlarøqa bu mewisini yætküzüp mæhürlændürgændin keyin,...» degæn sæzlær bilæn ipadiliniðu. Rosul Pawlus Yæhudiy kerindaxlarning bu sowøatni qobul kilixini intayin muhüm dæp bilætti. Qünki uni qobul kilixi sowøat bærgænlærni, yæni Yæhudiy æmæs ixængüqilærni «bizning kerindaxlirimiz» dæp qobul kilixioqa barawær bolatti, xunglaxka barlik jamaætlarning birliki wæ muhæbbitini mustæhkæmlæp aloqa sürætti. Hudaøqa tæxækkür, Yæhudiy kerindaxlar uni qobul kildi («Ros.» 21:17). ■ 15:29 Rim. 1:11.

³⁰ Kerindaxlar, Rəbbimiz Əysa Məsih wə *Muqəddəs* Rohning mehır-muhəbbiti bilən silərdin ətünimənki, mən üqün Hudaoqa dua qilip mən bilən birliktə kürəx qiloqaysilər — □ ■ ³¹ mening Yəhudiyə əkisidiki etikad qilmioqanlarning yaman niyətliridin saklinixim, xuningdək Yerusalemda in'amni yətküzüx hizmitimning xu yərdiki muqəddəs bəndilərnin qəbul qilixioqa erixixi üqün ■ ³² həmdə ahirda Huda buyrusa, pəkirning xad-huramlıq bilən yeninglaroqa berip, silər bilən ortaq istirahət qiliximiz üqünmu dua qiloqaysilər.■

³³ Amanlıq-hatirjəmlik İgisi boləqan Huda həmminglar bilən billə boləqay! Amin!□

16

Pawlusning ahırkı salamliri

¹ Kənhria xəhıridiki jamaətning hizmətqisi singlimiz Fibini silərgə təwsiyə qilip tonuxturimən; ² uni muqəddəs bəndilərgə layıq Rəbning muhəbbitidə qəbul qilip

□ **15:30** «mən üqün Hudaoqa dua qilip mən bilən birliktə kürəx qiloqaysilər» — «kürəx qiloqaysilər» degən sözlər jin-xəytanlarning Hudaning hizmitigə daim qarxi qikidioqanlıqini kərsitidu; xunga bu hizmət üqün dua qilix (bularning qarxi qikəanlıqı tüpəylidin) birhil kürəx, təs bir ix bolidu (məsilən «Kol.» 2:1, 4:11ni kərüng). ■ **15:30** 2Kor. 1:11. ■ **15:31** 2Tes. 3:2. ■ **15:32** Rim. 1:10; 15:23.

□ **15:33** «Amanlıq-hatirjəmlik İgisi boləqan Huda» — əsliy tilida «Amanlıq-hatirjəmlikning Hudasi».

kütüwaloqaysilər, uning hərkindak ixta silərgə həjiti qüxsə, uningoqa yardım qiloqaysilər. Qünki u özimu nuroqun kixilərgə, jümlidin mangimu qong yardımqi boləqan.□

³ Mən bilən birgə ixligən, Məsih Əysada boləqan hizmətdaxlirim Priska bilən Akwilaoqa salam eytkaysilər.□ ■ ⁴ (ular meni dəp öz həyatining heyim-hətirigə qarimidi. Həm yaloquz mənla əməs, bəlki əllərdiki barlıq jamaətlərmu ulardin minnətdardur).□ ⁵ Ularning ailisidə jəm bolidioqan jamaətkimu salam eytkaysilər.

Asiya əlkisidin Məsihkə etiqađta əng dəslepki mewə bolup qıqqan, səyümlüküm Epenitkə salam eytkaysilər. ⁶ Silər üqün kəp əjir singdürgən Məryəmgə salam eytkaysilər.

⁷ Mən bilən zindandax boləqan, Yəhudiy

□ **16:2 «uni mukəddəs bəndilərgə layıq Rəbning muhəbbitidə qobul qilip kütüwaloqaysilər...»** — «Rəbning muhəbbitidə» əyni grek tilida «Rəbdə» degən səz bilən ipadiliniđu. Muxu ibarə toqruluk «kirix səz»imizni kəring. **«uning (yəni Fibining) hərkindak ixta silərgə həjiti qüxsə, uningoqa yardım qiloqaysilər. Qünki u özimu nuroqun kixilərgə, jümlidin mangimu qong yardımqi boləqan»** — bu səzlərgə qariqanda Fibi əzi məlum səwəbtin Rimə səpər qılmaqqi idi, xuning bilən Pawlusning bu salam hetini elip baridu. Muxundaq uzun wə hətərlik səpər qilix asan əməs idi. Hudaəqa wə Fibigə qolimizda hazır turoqan bu qimmətlik hət üqün rəhmət! □ **16:3 «Mən bilən birgə ixligən, Məsih Əysada boləqan hizmətdaxlirim Priska bilən Akwilaoqa salam eytkaysilər...»** — Priska (Priskila) wə eri Akwila hux həwəning kəp hizmitini qiloqan («Ros.» 18:2, 26, «1Kor.» 16:19, «2Tim.» 4:19ni kəring). ■ **16:3 Ros. 18:2,26.**

□ **16:4 «... Həm yaloquz mənla əməs, bəlki əllərdiki barlıq jamaətlərmu ulardin minnətdardur»** — «əllər»: yat əllər, Yəhudiy əməslərnə kərsitidu.

kerindaxlirim Andronikus wə Yunyoqa salam eytkaysilər. Ular məndin awwal Məsihtə boləqan bolup, rosullar arisidimu abruyluktur.□

⁸ Rəbbimizdə boləqan səyümlüküm Ampliyatka salam eytkaysilər.

⁹ Biz birgə ixligən Məsihtə boləqan hizmətdiximiz Urbanus wə səyümlüküm Stahuslaroqa salam eytkaysilər.

¹⁰ Sinaklardin ötkən, Məsihtə sadıq ispatlinip kəlgən Apeliska salam eytkaysilər. Aristowulusning ailisidikilərgə salam eytkaysilər.

¹¹ Yəhudiy kerindixim Hərodiyonoqa, Narkisning ailisidikilərdin Rəbdə boləqanlaroqa salam eytkaysilər.

¹² Rəbning hizmitidə japa tartiwatқан Trifena wə Trifosa hanimoqa salam eytkaysilər. Rəbning hizmitidə nuroqun japa tartқан səyümlük *singlim* Pərsiska salam eytkaysilər.

¹³ Rəbdə tallanoqan Rufuska wə uning mangimu ana boləqan anisoqa salam eytkaysilər.

¹⁴ Asinkritus, Filigon, Hərmis, Patrobas, Hərmas wə ularning yenidiki kerindaxlaroqa salam eytkaysilər.

¹⁵ Filologus wə Yulyoqa, Nerijs wə singlisoqa, Olimpas wə ularning yenidiki barlıq muqəddəs bəndilərgə salam eytkaysilər.□

¹⁶ Bir-biringlar bilən pak səyüxlər bilən salamlixinglar. Məsihning həmmə jamaətliridin silərgə

□ **16:7 «Yəhudiy kerindaxlirim Andronikus wə Yunyo»** — muxu yərdiki «kerindaxlirim» yənə «uruk-tuoqanlirim» degən mənidimu boluxi mumkin. Baxqa birhil tərjimisi: «ular rosullarning qarixida bək abruyluk kixilər». □ **16:15 «Filologus wə Yulya»** — bəlkim ər-ayal.

salam!■

Ahirki nəsihət

¹⁷ Kerindaxlar, silərdin xuni ətünimənki, silər өгəngən təlimgə qarxi qıkkən, aranglarda ihtilaplarni pəyda kilidiğan wə adəmni etikad yolidin teyilduridiğan kixilərdin pəhəs bolunglar, ulardin neri bolunglar. ■ ¹⁸ Bundak kixilər Rəbbimiz Məsihkə əməs, bəlki öz qarnioğa qul bolidu; ular silik-sipayə gəplər wə huxamət sözliri bilən saddilarning qəlbini azduridu.■

¹⁹ Silərning Rəbkə bolğan itaətmənlikinglərdin həmməylən həwər tapti. Xunga əhwalinglərdin xadlinimən; xundaqtimu, yahxi ixlar jəhəttə aqıl boluxunglarni, yaman ixlarğa nisbətən nadan boluxunglarni halaymən. ■ ²⁰ Amanlik-hatirjəmlik İgisi bolğan Huda uzun ətməy Xəytanni ayaq astinglarda yənjyidu. Rəbbimiz Əysaning mehir-xəpkiti silərgə yar bolqay!□

²¹ Hizmətdixim Timotiy, Yəhudiy kerindaxlirim Lukyus, Yason wə Sospatirlardin silərgə salam.

■ ²² (uxbu hətkə qələm təwrətküqi mənki

■ **16:16** 1Kor. 16:20; 2Kor. 13:12; 1Tes. 5:26; 1Pet. 5:14.

■ **16:17** Mat. 18:17; Kol. 2:8; 2Tes. 3:6; 2Tim. 3:5; Tit. 3:10; 2Yuhə. 10. ■ **16:18** Əz. 13:18; Fil. 3:19. ■ **16:19**

Mat. 10:16; 1Kor. 14:20. □ **16:20** «**Amanlik-hatirjəmlik İgisi bolğan Huda**» — əsliy tilida «Amanlik-hatirjəmlikning Hudasi». ■ **16:21** Ros. 13:1; 16:1; 17:5; 20:4; Fil. 2:19; Kol. 1:1; 1Tes. 3:2; 1Tim. 1:2.

Tertiyimu Rəbdə silərgə salam yollaymən).□

²³ Manga wə əyidə daim yioqilidioqan pütün jamaətkə sahibhanlik qilidioqan Gayustin silərgə salam. Xəhərning həziniqisi Erastus silərgə salam yollaydu, qerindiximiz Kuwartusmu xundak.■

²⁴ Rəbbimiz Əysa Məsihning mehır-xəpkiti həmminglaroqa yar boləyay! Amin!

Dua wə mədhiyə

²⁵ Uzun zamanlardin buyan süküttə saklinip kəlgən sirning wəhiy qilinixi boyiqə, mening arkilik yətküzülgən bu hux həwər, yəni Əysa Məsihning jakarlinixi bilən silərnı mustəhkəmləxkə qadir Boləuqioqa *xan-xərəp boləyay!* ■ ²⁶ Sir bolsa insanlarnı etikadtiki itaətmənlik yolioqa elip berix üqün, mənggü həyat Hudaning əmrigə binaən həm biwasitə həm burunqi pəyoqəmbərlərnıng yezip qalduroqanliri arkilik, hazır barlik əllərgə wəhiy qilindi; ²⁷ xundak qiloqan birdinbir dana Boləuqi Hudaqə Əysa Məsih arkilik xan-xərəp əbədil'əbəd boləyay! Amin!

□ **16:22** «uxbu hətkə qələm təwrətküqi mənki Tertiyimu Rəbdə silərgə salam yollaymən» — rosul Pawlusning kəzi əjiz boləqəqqa, adəttə yardəmqigə hətlirini yazduratti. Tertiy uning üqün «Rimliklaroqa»ning qələm təwrətküqisi (hatirilüğüqi) boləqanidi. ■ **16:23** Ros. 19:22; 2Tim. 4:20. ■ **16:25** Əf. 1:9; 3:9,20; Kol. 1:26; 2Tim. 1:10; Tit. 1:2; 1Pet. 1:20.

**Muq ddes Kalam (y ngi yezik)
The Holy Bible in the Uyghur language, written in
Pinyin script**

Copyright   2010 Mukeddes Kalam - Uyghur Bible Translation Committee

Language: Uyghur tili (Uyghur)

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2021-09-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

b6bd0959-14d2-5233-b340-6f210a8f13c5